

всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 22 (1907)

П'ятниця, 27 травня 2016 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

УКРАЇНА – З НАДІЄЮ!

У СЕРЕДУ, 25 ТРАВНЯ, ЛІТАК ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКО З НАРОДНИМ ДЕПУТАТОМ НАДІЄЮ САВЧЕНКО ПРИЗЕМЛІВСЯ В АЕРОПОРТУ «БОРИСПІЛЬ». НАДІЮ ЗУСТРІЧАЛИ ЇЇ МАМА МАРІЯ, СЕСТРА ВІРА, ГОЛОВА ФРАКЦІЇ «БАТЬКІВЩИНА» ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО, НАРОДНІ ДЕПУТАТИ, ДЕСЯТКИ ЖУРНАЛІСТІВ.

ПЕТРО ПОРОШЕНКО ПЕРШИМ ПРИВІТАВ НАДІЮ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ. «НАША НАДІЯ ВЖЕ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ. РАДІЙ ОСОБИСТО ПРИВІТАТИ ЇЇ З ПОВЕРНЕННЯМ!» – ЗАЗНАЧИВ ВІН. ГЛАВА ДЕРЖАВИ ПОДЯКУВАВ УСІМ, ХТО ДОПОМАГАВ ЙОМУ В СЬОГОДНІШНІЙ ПЕРЕМОЗІ. «ДОВГІ 709 ДНІВ ПОЛОНУ НАРЕШТІ СКІНЧИЛИСЯ», – ДОДАВ ПРЕЗІДЕНТ.

ПЕРШИМИ СЛОВАМИ НАДІЇ САВЧЕНКО НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ БУЛИ: «Я НА ВОЛІ. Я ХОЧУ ПОПРОСИТИ ВИБАЧЕННЯ В УСІХ МАТЕРІВ, ЧИЙ ДІТИ НЕ ПОВЕРНУЛИСЯ З АТО, А Я ЩЕ Й ДОСІ ЖИВА...»

(Детальніше про те, як Н. Савченко поверталася в Україну, читайте на стор. 3–4)

ПРИЩЕПИТИ ГІЛОЧКУ СМЕРЕКИ В ДОНЕЦЬКОМУ ПОЛІННОМУ КРАЮ

Коли б не спілкувався з проректором Львівського торговельно-економічного університету Степаном Гелеем, завжди бачив на робочому столі професора якийсь свіжий номер газети «День». Передплачував він і «Кримську світлицю», поки була така можливість. Мабуть, тому наші політичні погляди ніколи суттєво й не розходилися. Читання і обговорення всеукраїнських газет, як правило, гарантує певний консенсус в читальцю середовищі. Тому коли Степан Дмитрович запропонував поїхати разом з його студентами до Донбас, аби допомогти налагодити творчу співпрацю з українськими патріотами, я без вагань погодився. Йшлося про Бахмут, де я побував ще в березні. Але одна справа, коли в регіон торують дорогу розрізнені одиниці, а інша, коли підключається цілий університет. Тому для налагодження співпраці з «Бахмутом українським» були стягнуті певні культурницькі сили – науковці, поети, співаки, музиканти... Найстарший «десантник» – історик і поет Петро Шкраб'юк узяв на озброєння свій вірш,

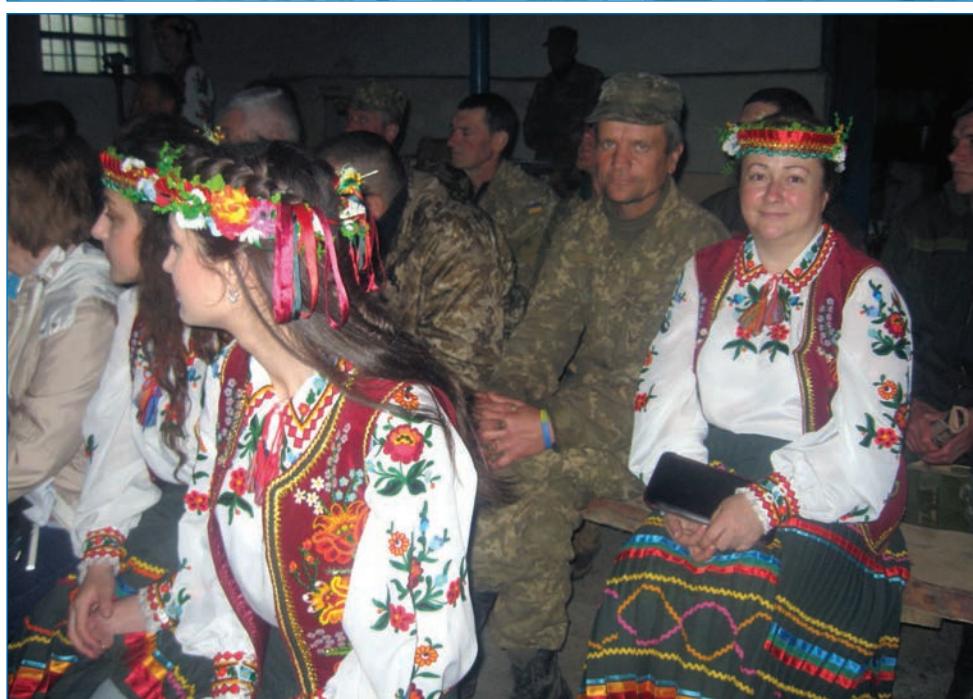
написаний ним багато років тому:

Нехай у степ несуть добро лелеки,
А я прищеплю, як любов свою,
До тополині гілочки смереки –
Нехай цвіте в полинному краю...

Він часто його зачитував, бахмутчани широ сплодували... Бо в цих поетичних рядках, фактично, була закодована мета нашої поїздки. Коротше й не скажеш. На жаль, не всі українці мислять подібним чином. Дехто люто ненавидить «сепарів», а інші ж – просто не вірять, що на Донбасі можна щось там прищепити. А тим паче, привезене з Галичини, Волині чи Карпат. Трішки забігаючи наперед, скажу, що такі лесимісти помилюються. Творчий десант з торговельно-економічного університету на власному досвіді переконався в тому, що патріотів у шахтарському краю багато. Принаймні, десятки й сотні тисяч.

Упродовж трьох діб група волонтерів зі Львова відвідала різні військові частини. Okрім інформації про поточну політичну та економічну ситуацію в нашій країні (її представляли фахівці з вищих навчальних закладів, громадських організацій та науково-дослідних установ Львова), були і концерти. Виступали львівські поети та бандуристки з капели «Галичанка».

(Продовження на 6-й стор.)

Ворог зовсім близько...

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплата, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050) 310-56-63

«МАСМО ЗРОБИТИ ВСЕ МОЖЛИВЕ, щоб повернути наших геройів додому»

Президент Петро Порошенко зустрівся із адвокатами Марком Фейгіним та Миколою Полозовим, які захищали Надію Савченко у російському суді.

Глава держави назвав звільнення Надії спільною перемогою. «Кожному із вас я дякую за ту допомогу, яка була надана — вона зіграла важливу роль. Ефективна координація наших дій сприяла вирішенню питання і поверненню Надії додому», — сказав Петро Порошенко на зустрічі.

«Ви зіграли дуже важливу роль. Її неможна недооцінювати. Дякую вам за допомогу. Ви не злякались виступити на захист не лише Надії Савченко, а й загальнолюдських цінностей», — додав Петро Порошенко.

Глава держави звернув увагу на відсутність на зустрічі ще одного адвоката Іллі Новікова, зауваживши, що раз вин у Чечні.

Петро Порошенко також відреагував на вирок Миколі Карпюку та Станіславу Клиху (згідно з оголошенням нещодавно судом у Чечні вироком, Карпюка засудили до 22,5 років, Клиха — до 20 років ув'язнення — ред.): «Вони просто штампують ці псевдовіроки і навіть терміни ув'язнення не змінюються». Глава держави наголосив, що продовжить боротися за їх звільнення та повернення на Батьківщину, як боруся і за звільнення Надії. «І за них

ми будемо боротися. Докладно максимум зусиль для того, що вони повернулися до України», — підкреслив Петро Порошенко та додав, що Україна вважає Миколу Карпюку та Станіслава Клиха політичними в'язнями, а за Мінськими угодами всі в'язні мають бути звільнені. Президент також підкреслив, що адвокати можуть розраховувати на його повну підтримку у питаннях звільнення незаконно ув'язнених у російських тюрях українських громадян.

Адвокат Марк Фейгін, у свою чергу зазначив, що працювати було справді тяжко, але він радий позитивному результату. Він висловив сподівання, що звільнення Надії Савченко — перше, але не останнє: «Ми сподіваємося, що це стане способом вирі-
шення подібних проблем. Здавалося б, якщо це вийшло один раз, то це вийде і з десятком інших політичних в'язнів. Ми розраховуємо, що нам вдастся досягти успіху і в інших справах». «Для нас, як для росіян, це велика ганьба, що у 21-му сторіччі є політ'язні. Це ганьба, яка не змиється, що в країні, яка стільки всього пережила, є політ'язні», — додав захисник.

Адвокат Микола Полозов звернув увагу на питання кримських татар погіршення їх становища на окупованому півострові. «Ми бачимо, що зараз ускладнюється ситуація в Криму. Здебільшого це стосується кримських татар. Вони є громадянами України і ми бачимо, що Росія, фактично, за етнічною ознакою обирає нових жертв, нових в'язнів. Там не тільки кримінальні справи відбуваються, але й пропадають люди», — зазначив він.

Глава держави зазначив, що питання кримськотатарського народу нині одне із пріоритетних і у його роботі, як Президента, і у роботі багатьох політиків, дипломатів.

НА МОЛОДІЖНИЙ ФОРУМ ДО КІЄВА ПРИЇДУТЬ 30 ДЕЛЕГАТІВ З КРИМУ

Тридцять делегатів з 150 відібраних для участі в міжнародному молодіжному форумі «Майбутнє Криму», що пройде у Києві 30-31 травня, приїдуть безпосередньо з окупованого Криму. Про це під час презентації в «Укрінформі» молодіжної платформи «Майбутнє Криму» та однойменного форуму розповіли організатори форуму.

«Це досить велика частина учасників — молодь із Криму. Уже те, що вони приїдуть звідти на цей форум — героїзм. Ми не знаємо, на що здатний окупант, тому хочемо, щоби молодь, яка приде на цей форум з Криму, була максимально у безпеці», — сказала перша заступниця міністра інформаційної політики України Еміне Джапарова, додавши, що деталізація не потрібна саме з огляду на питання безпеки.

Координант міжнародного молодіжного форуму «Майбутнє Криму» Гульнара Муратова зазначила, що відбір кандидатів проводився відкрито, головними критеріями були мотивація та досвід громадської роботи.

«Ми отримали понад 400 заявок, з них відібрано 150 учасників віком від 18 до 35 років з різних регіонів України та з кримсь-

котатарської діаспори з-за кордону, а саме з Туреччини, Польщі, Румунії, Литви, Німеччини», — розповіла Муратова.

Як уже повідомляв «Укрінформ», форум «Майбутнє Криму» пройде у Києві 30-31 травня. Протягом цих двох днів учасники разом із модераторами обговорюватимуть питання, що постали перед кримськими татарами півострова за останні два роки.

Серед запрошених гостей форуму та модераторів запланованої подіумної дискусії «Майбутнє Криму: стратегія, візія, місія та нові сенси, роль кримської громади в Україні, роль громади в Криму» — уповноважений Президента України з питань кримськотатарського народу Мустафа Джемілев, експерт з комунікації, співзасновник ГО «КримСОС» Алім Алієв, головний редактор онлайн видання «Українська правда» Севірій Мусаєва-Боровик та інші експерти, вчені, громадські діячі. Ресурсну та фінансову допомогу у проведенні форуму та запуску молодіжної платформи «Майбутнє Криму» надають міжнародні фонди — «Відродження» та Аденauer, організаційну та інформаційну підтримку — Міністерство молоді та спорту і МП.

ЗАГЛЯДАЙТЕ ДО «СВІТЛИЧНОГО» АРХІВУ!

року «Кримська світлиця», як і два останні окупантінські роки, — існувала лише в Інтернеті. Була така чорна — рейдерська смуга в нашій газеті, коли «Світлицю» хотіли захопити, переформатувати і ще тоді перевести до Києва (не вгомонятись й сьогодні!). Тепер це вже вважається історією, і вона зафіксована в нашому електронному архіві, який доступний усім.

А ось з 1993 року до 2002-го — ніби провалля. Звичайно ж, ми зберегли газетні підшивки друкованої «Кримської світлиці» за ці роки, але, зважаючи, в яких умовах ми усі перебуваємо зараз в Криму, тривожно за «Світличний» архів. До того ж

газету, яка друкувалася по-

нарада, якую відібрали у нас, — існувала лише в Інтернеті. Була така чорна — рейдерська смуга в нашій газеті, коли «Світлицю» хотіли захопити, переформатувати і ще тоді перевести до Києва (не вгомонятись й сьогодні!). Тепер це вже вважається історією, і вона зафіксована в нашому архіві, який доступний усім.

Чого тижня викладаємо в pdf-архіві номери «Кримської світлиці» за травень 1993 року. Чим жив Крим 23 роки тому? Що було для того, щоб він став українським не лише географічно? Заглядайте до нашого архіву: відповіді — там!

Адреса електронного архіву «Кримської світлиці» — <http://svitlytsia.crimea.ua/pdf.html>

газету, яка друкувалася по-нарада, якую відібрали у нас, — існувала лише в Інтернеті. Була така чорна — рейдерська смуга в нашій газеті, коли «Світлицю» хотіли захопити, переформатувати і ще тоді перевести до Києва (не вгомонятись й сьогодні!). Тепер це вже вважається історією, і вона зафікsovana в нашому архіvі, який доступний усім.

Чого тижня викладаємо в pdf-архіві номери «Кримської світлиці» за травень 1993 року. Чим жив Крим 23 роки тому? Що було для того, щоб він став українським не лише географічно? Заглядайте до нашого архіву: відповіді — там!

Адреса електронного архіву «Кримської світлиці» — <http://svitlytsia.crimea.ua/pdf.html>

«ЗАНАДТО БАГАТО НАСИЛЬСТВА»

ОБАМА ЗАКЛИКАВ G7 ДОМОГТИСЯ ВИРІШЕННЯ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Президент США Барак Обама заявляє, що країні «Великої сімки» повинні продовжувати домагатися вирішення ситуації в Україні, де як і раніше спостерігається високий рівень насильства.

Як передає кореспондент УНІАН, про це Обама сказав в рамках свого візиту до Японії, де він бере участь у саміті країн «Великої сімки».

Початок зустрічей з лідерами G7 у Японії президент США назвав «надзвичайно продуктивними». «Ми почали порушувати деякі ключові питання безпеки, які є важливими для усіх нас: Південно-Китайське море та морська безпека. Торкнулися питань, які пов'язані з Україною», — заявив Обама. У зв'язку з ситуацією в Україні, президент США сказав: «Ми почали бачити певний прогрес у переговорах, але як і раніше, ми бачимо занадто багато насильства, і нам потрібно домогтися вирішення цього».

ЗАХИСТ САВЧЕНКО НЕ ВИКЛЮЧАЄ, що ПУТИН ЩОСЬ ВИТОРГУВАВ...

Захист Надії Савченко не виключає, що на рішення президента РФ Володимира Путіна помилувати Надію Савченко впливнув якийсь «великий зовнішньополітичний розклад». Про це сказав адвокат Микола Полозов на прес-конференції в Києві в четвер, повідомляє «Українська правда».

«Ше в ході суду ми говорили, що звільнення Надії Савченко може бути поставлено в залежність, в тому числі і від санкцій, накладених на Росію — накладення/зняття, терміну цих санкцій», — сказав Полозов. «Я не виключаю, що є якийсь великий зовнішньополітичний розклад, при якому Володимир Путін порахував для себе можливим провести звільнення Савченко саме в такому форматі і в такий час», — додав він, нагадавши також про старт саміту G7.

Інший адвокат Савченко Марк Фейгін зазначив, що коло залучених в переговори осіб було гранично обмежене і подробиці укладених домовленостей можуть спливати набагато пізніше.

«Є, напевно, такі деталі, які стануть відомі значно пізніше. Навіть сама Надія не може їх знати», — сказав захисник. Він нагадав, що переговори щодо обміну Савченко на Єрофеєва і Александрова велися в телефонному режимі з грудня.

«Фінальні умови утрясалися, мабуть, в ніч в переговорах учасників «нормандського формату», — припустив Фейгін. Фейгін вказав, що адвокатам стало відомо про можливий обмін 24 травня: «Позавчора ввечері нам сказали, що її швидше за все вивозять». Він зазначив, що адвокати були в курсі переговорів, але не мали всієї картини і до кінця «був присутній скепсис» щодо рішення Кремля.

СПРАВОЮ САВЧЕНКО РФ ХОТІТЬ ПРИКРИТИ АВАНТЮРУ З КРИМО

ДЕНЬ НАДІЇ

ЯК САВЧЕНКО ПОВЕРНУЛАСЯ В УКРАЇНУ

25 травня сталася подія, якої Україна чекала майже два роки. Вийшовши з президентського літака в аеропорт Борисполя, на українську землю ступила лейтенант авіації, народний депутат Надія Савченко.

Останні майже два роки вона провела в полоні у Росії.

Спершу, у червні 2014 року, Савченко в ході боїв захопили луганські бойовики з батальйону «Зоря».

Вони уже хотіли її обмінати на своїх спільників, але у справу втрутилася Москва. Росія вирішила зробити із української льотчиці один із рупорів своєї версії подій на Донбасі.

Розрахунок на те, що її вдасться швидко зламати, виявився марним. Публічний захист Савченко, її впертість, голодування і безпрецедентний міжнародний тиск зовсім скоро стали кошмаром для російських силовиків.

Ні нашвидку зліплена справа, ні перспектива провести півжиття в російській тюрмі, ні погрози і мордування не змусили Савченко визнати себе «вбивцею» і обмовляти українську армію.

Україна, США, ЄС і всі міжнародні інституції майже два роки безрезультатно вимагали від Росії відпустити українську бранку.

Але реальністю звільнення Савченко стало лише тепер. Після майже двох років ув'язнення і акурат перед другою річницею президентства Петра Порошенка.

ВМОВИТИ ПУТИНА

Вранці 25 травня росій-

ська інформаційна агенція «Інтерфакс» повідомила про ймовірний обмін Надії Савченко на двох російських ГРУшників Євгена Єрофеєва та Олександра Александрова.

Підтвердити ци спростувати цю інформацію офіційно було неможливо. Жоден із телефонів пресслужби Адміністрації президента чи його помічників не відповідав. Усі спроби звязатися із прес-секретарем Порошенка Святославом Цеголком були невдалими.

Як з'ясується за кілька годин, що о шостій годині ранку Цеголко разом із віце-спікеркою Ради Іриною Геращенко почали важливу і таємну місію.

Близько 8 ранку вони на борту президентського Ан-74 вилетіли до Ростова. Там Цеголко і Геращенко мали зустріти і повернутися в Україну Надію Савченко.

Паралельно з цим із аеродрому Гостомеля під Києвом у Москву вилетів інший літак – Ан-148 із авіазагону російського президента «Росія».

Цей борт вивозив із України засуджених за агресію і тероризм бійців ГРУ Росії Олександра Александрова та Євгена Єрофеєва.

Як вдалося з'ясувати у співрозмовників в оточенні президента, остаточне рішення про цей обмін було ухвалене тільки вночі 24 травня.

У ході телефонних переговорів у «нормандському форматі» за участі Франсуа Олланда і Ангели Меркель українській стороні вдалося вмовити РФ нарешті від-

пустити Савченко. Обидві сторони домовилися про абсолютну таємничість операції, але через витік з боку російських чиновників у Києві сильно занервували щодо кінцевого результату операції.

Задля швидкого обміну Порошенко і Путін синхронно мали підписати укази про помилування і забезпечити такий самий синхронний обмін. Натяк на звільнення Савченко Порошенко зробив за два дні до події, ще у понеділок, 23 травня.

«Зроблю все можливе, щоб в цьому місяці повернути її додому», – сказав він журналістам у Стамбулі під час Всеєвропейського гуманітарного саміту.

П. Порошенко додав, що готовий використати будь-які свої повноваження, щоб здійснити звільнення Савченко, натякаючи на під-

готовку її обміну на засуджених ГРУшників.

Однак мало хто надав особливої уваги цій заявлі Порошенка. Навіть адвокати Надії Савченко сумнівалися, що її звільнення вдасться здійснити уже в травні.

«Те, що Надію повернуть, – 100%. Питання лише у строках, навряд чи це стається до кінця травня. Можливо, через місяць–два. Якби була команда «згорі», того ж дня Надя була б уже на кордоні. Але в Кремлі не квапляться», – заявив 24 травня адвокат Марк Фейгін.

І помилився. Вмовити Путіна, що називається, усім світом таки вдалося.

ПРИЛІТ БІЙЦЯ

Неважаючи на витік інформації з російського боку, українська сторона до прибуття літаку із Савченко на борту юдиним чином не коментувала подію.

Про деталі не знали навіть мама і сестра Надії Віра Савченко, які до останнього чекали на інформацію щодо аеропорту, в який українська льотчиця мала прилетіти.

Джерела «Української правди» у Державаслужбі о 13 годині повідомили, що літак Савченко, ймовірно, прибуде до Борисполя о 14.43.

Журналісти почали стягуватися до аеропорту.

Пресу ні в залі зустрічі офіційних делегацій, ні на злітну смугу не пропустили. Тому телекомпаніям довелося використовувати будь-які способи, щоб відзвінити щось через двометровий паркан.

Атмосферу нерозуміння розвіяла перший віце-спікер Ради Ірина Геращенко, яка вийшла до журналістів і повідомила, що Надія Савченко уже прилетіла.

«Операція зі звільнення готувалася кілька останніх тижнів. Ми до останнього боялися, щоб вона не зірвалася», – пояснювала таємничість Геращенко.

Поки віце-спікер виступала на камери, неподалік стояла з розгубленим виглядом обличчя Юлія Тимошенко. Очевидно, вона хотіла виступити першою.

«Надія вже поїхала в Адміністрацію президента», – пояснювала комусь Тимошенко.

Але не встигла Геращенко договорити, як в полі зору з'явилася сама Савченко.

(Продовження на 4-й стор.)

НАДІЯ САВЧЕНКО ЗАКЛИКАЛА РОСІЯН «ВСТАВАТИ З КОЛІН»

Звільнена з російського полону українська льотчиця і народний депутат Надія Савченко закликала росіян не боятися та «вставати з колін».

Як передає кореспондент УНІАН, про це вона заявила під час спільної прес-конференції з президентом України Петром Порошенком.

«Я вам хочу сказати... в першу чергу передати привіт росіянам і сказати, що нічого боятися, з колін треба вставати. Я розумію, що не та країна, в якій з колін встали легко, але якщо вони хочуть так само жити в злагоді, як і ми, то їм треба вставати з колін, а нам треба не дати їм прийти сюди», – сказала Н. Савченко.

Вона зазначила, що буде працювати, аби кожен полонений українець повернувся живий, і щоб Україна була сильною, а народ не був забутий.

МАМА САВЧЕНКО НАПИСАЛА ЛИСТА РОСІЙСЬКИМ МАТЕРЯМ

Мама української льотчиці Надії Савченко написала листа російським матерям із закликом не дозволяти своїм синам їхати на війну в Україну.

Про це вона заявила у коментарі журналістам під час зустрічі дочки в аеропорту. Відповідне відео розміщене у твітері російського видання «Границя.ru».

«Я їм написала листа, російським матерям, щоб вони не посилали своїх синів до нас в Україну вбивати наших українців. І щоб вони знали, скільки їх, росіян, вже вбили», – сказала вона.

На думку матері, президент Володимир Путін приховує від своїх громадян правду про те, скільки росіян загинуло в Україні.

ПУТИН ДЕМОНСТРУЄ, ЩО ЗВІЛЬНИТИ НАДІЮ САВЧЕНКО ДОПОМОГ МЕДВЕДЧУК

Президент Росії Володимир Путін стверджує, що помилування Надії Савченко стало можливим завдяки його куму, лідеру «Українського вибору» Віктору Медведчуку. Про це свідчить повідомлення на сайті Кремля.

Медведчук був присутній на зустрічі Путіна з родичами журналістів, загиблими на сході України, Катериною Корнелюк, вдовою спеціального кореспондента «ВГТРК» Ігоря Корнелюка, і Маріанною Волошиною, сестрою звукоператора телеканалу «Россия» Антона Волошина.

«Знаю, що більш ніж два місяці тому, а точніше 23 березня, ви зустрічалися з Віктором Володимировичем Медведчуком. І тоді, за результатами цієї зустрічі, звернулися до мене з проханням про помилування Савченко, яка засуджена російським судом».

Своє рішення помилувати українку Путін аргументував «міркуваннями гуманізму». Як відомо, Медведчук був включений в групу переговірників щодо обміну полоненими на вимогу підконтрольних Росії бойовиків. Медведчук є кумом Путіна.

Під час процесу в Росії адвокати української льотчиці заявляли, що Медведчук виконує «доручення Кремля» з дискредитації захисту Савченко.

«Українська правда»

ДЕНЬ НАДІЇ

ЯК САВЧЕНКО ПОВЕРНУЛАСЯ В УКРАЇНУ

(Закінчення.
Поч. на 3-й стор.)

Оператори і фотокореспонденти кинулися в її бік.

«Відійдіть! Я два роки сиділа в одиночній камері, я не готова до такої кількості людей! – голосно кричала Надія.

У білій футболці з тризубом, без взуття вона виглядала збудженою та зневаженою.

«Я хочу попросити вибачення у всіх матерів, діти яких не повернулися з АТО, які сидять по російських тюрях. Я зроблю все можливе, щоб кожна дитина, яка сидить в неволі, повернулась в Україну. Я готова померти кожної секунди, щоб так було. Дякую тим, хто бажали мені добра і підтримували весь цей час» – говорила міцним голосом Савченко.

Після нетривалої промови вона сіла у чорний «Volkswagen». Від'їхавши на декілька метрів, автомобіль зупинився.

«Де мама? – відкривши двері, запитала у натовпу льотчиця. Виявилося, що про Марію Савченко у цій метушні забули, вона залишилася у колі журналістів, поруч із Юлією Тимошенко.

Савченко вийшла з автомобіля і підійшла до лідерки «Батьківщини». Вони перекинулися декількома фразами, човевидь, домовлялися про спільну зустріч після запланованого візиту Савченко в Адміністрацію президента, де її вже чекав П. Порошенко.

«ПРОБАЧТЕ, ЩО Я ЩЕ ЖИВА»

На перехресті Банкової та Лютеранської, перед Адміністрацією президента за підвідини до повернення Савченко зібралися кілька десятків людей.

Але, як з'ясувалось, вони прийшли не зустрічати Савченко, а мітингувати проти вето президента України на законопроект щодо реалізації житлових прав мешканців гуртожитків.

Поруч розташувався та-кий само невеличкий мітинг жінок із транспарантами «Мами України», які вимагали знайти «безвісти зниклих дітей».

Згодом на Банкову під-

тягнулися ще кілька десятків бійців «Айдару», які саме прийшли зустрічати Савченко. Бійці в формі пропустили через шеренгу правоохоронців в дошовиках всередину. Частина з них чекала на Савченко в холі, решту пропустили до зала на зустріч льотчиці із президентом.

Савченко і Порошенко з'явилися перед телевізійними камерами о 16.40.

«Ми довгих 709 днів переживали, молилися, активно діяли, організовували акції, щоб настав цей день, щоб в Україну повернулася Надія... Так, як ми повернули Надію, ми повернемо Донбас, ми повернемо Крим», – говорив П. Порошенко, але звичайної владності в його голосі не відчувалося.

Президент, нарешті, пояснив, чому обмін Савченко до останнього тримали у такому секреті.

«Зарах я уже можу сказати, що не перша спроба

повернути Надію. Попередня дата була призначена на 22 травня, на 18 травня, на ще багато інших дат, які внаслідок тих чи інших обставин не відбувалися», – розповів президент і почав роздавати подяки.

Савченко відчутно нервувала, вона виглядала зосередженою та жодним чином не реагувала на слова Порошенка. Було відчутно, що вся ця атмосфера на неї тисне і вона хоче швидше витримати всю процедуру.

«Дякую народу. Я вам скажу, що народ – це велика сила. Якби народ не говорив, то політики нічого б не робили. Напевне, суть демократії в тому, щоб народ говорив і його чули. Я дякую всім хлопцям, які залишились живі і які померли за Україну. Я прошу вибачення, що я ще жива. Але я завжди готова піти в бій за Україну», – звернулася Савченко до журналістів.

<http://www.pravda.com.ua/articles/2016/05/25/7109708/>

«ОНА ВСЕГДА БЫЛА СВОБОДНА, И ВНОВЬ СВОБОДУ ОБРЕЛА»

Російський поет Андрій Орлуша присвятив вірши Надії Савченко і розмістив у своєму Фейсбуці.

І – говорите, що угодно!
І – пусть судьба

порою зла,
Она всегда была

свободна,
И вновь свободу обрела.

Она опять в любимом небе,
Расправив гордые крыла,

Летит.

Назло всему отребью,
Она – смогла! Перемогла!
Летит! И мы летим

с ней вместе,
Звучит на радость

всем ветрам

Надежды маленький

оркестрик

Из высока на радость нам.

Наша кіївська читачка Тетяна Комлік написала цього віра-посвяту Надії Савченко ще на початку травня. «Я благаю Бога, як і мільйони українців, щоб наша Надія якомога швидше повернулася на Батьківщину. Я загадала собі: якщо зможу висловити свої почуття й думки про повернення нашої Надії у вірші, то незабаром вона повернеться в Україну!»

Хоч ми й не встигли опублікувати цього віра раніше, а Надія Савченко вже вдома, робимо це тепер, щоб усі ще раз пересвідчилася, якою незабутенною потужною духовною енергетикою володіє наш народ і як матеріалізуються його сподівання-молитви.

Вірмо, що й у усному іншому буде так само!

НАША НАДІЯ!

Дочка України, Надіє, Поки що далека така! Нехай тобі душу зігріє Молитва народу палка. У пастці ворожій так гідно Стоїш за Україну свою. Для всього народу

ти рідна,
Віддай же нам муку твою.
Літала у небі, мов пташка,
Тепер під замком, дорога.

Тримайся!!! Ми знаєм, що важко!
Наш ворог брехать не встига, і правда про тебе, відважну, Як світло, у простір летить. Тебе ми зустрінем поважно, Хай швидше настане

ця мить!
Ворожі наклепи злиденні...

Тебе не торкнеться їх бруд. Хто вірить у ці теревені?
Ти чиста, як сяйво від рут. Тебе вже хмарки зачекалися, і в наших садочках квітки!
Ще трішечки-трішки зосталось – Щебечуть у небі пташки...
Тетяна Комлік
04. 05. 2016 р.
м. Київ

«НАДІЯ ДУЖЕ ХОЧЕ ЗАЙМАТИСЯ ПОЛІТИКОЮ»

Після промови Савченко Порошенко вручив льотчиці зірку Героя України, яку присвоїв їй ще рік тому.

«Дякую за те, що ти зробила для України, дякую за те, що ти зробиш», – додав президент.

«Які ваші плани? – вже у холі запитували журналісти Савченко. Вона відмовилась відповісти, вкотре попросивши дати їй можливість «прийти в себе» і не ображатися за небажання спілкуватися.

У короткій розмові вона не відмовила лише бійцям «Айдару», які чекали на неї в холі. Востанні вони бачили її в той день, як Надію забрали в полон.

«Як там ситуація? Спокійно?», – спитала Надія про події на фронті. Боець «Айдару» у відповідь запросив її наступного дня на Майдан на прощання з двома «айдарівцями», які загинули на передовому 23-травня. Однак Савченко пояснила, що «ні сьогодні, ні завтра», на жаль, не зможе.

«Мам, пішли вже!», – вигукнула Савченко.

Одразу з адміністрації Савченко тим самим мікроавтобусом, яким її привезли з аеропорту, поїхала на вулиця Турівську до штабу «Батьківщини».

Для самих депутатів це була несподіванка.

Савченко, яка кілька разів наголошувала, що її треба відпочити, сили для зустрічі з Юлією Тимошенко все ж знайшла.

Як повідомляють джерела УП, спочатку перший і другий номер виборчого списку «Батьківщини» провели півторагодинну зустріч тет-а-тет. Далі Савченко поспілкувалася з усією фракцією.

«Ми говорили з нею про плані. Вона вже повністю входить в процес, рветься в бій. Надія хоче подивитися, нарешті, на парламент, дуже хоче займатися політикою. Вона добре розуміє свій рівень незнання ситуації і хоче все надалу жити. Думаю, українці побачать іншу Надію Савченко, що буде високого рівня політик», – розповів співорядовик УП у фракції.

Почути про політичні плани льотчиці, яка стала кумиром мільйонів українців, широка громадськість змогла 27 травня.

На цей день запланована її прес-конференція.

<http://www.pravda.com.ua/articles/2016/05/25/7109708/>

У МЕРКЕЛЬ ВІДЧУЛИ «ПОЛЕГШЕННЯ» ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ САВЧЕНКО

Міністр закордонних справ Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр висловив упередженість, що обмін української льотчиці Надії Савченко на російських військовослужбовців Олександра Александрова та Евгена Ерофеєва "сприятиме зміцненню довіри між Україною і Росією".

Про це йдеється в заявлі глави МЗС ФРН, інформує «DW». Глава німецького зовнішньополітичного відомства також сподівається, що обмін "надасть позитивний імпульс" процесу реалізації Мінських домовленостей.

"Це хороша новина, заради якої ми довго працювали і якої нам, тим не менше, довелося довго чекати", – підкреслив міністр.

Штайнмаєр додав, що "щасливий і відчуває почуття полегшення". Він побажав Савченко швидше поправити здоров'я, підрівнане за час прийняття рішення у її справі, і додав, що всі його "думки з нею та її сім'єю".

САВЧЕНКО ОЧІКУЮТЬ У ПАРЄ

Голова Парламентської асамблії Ради Європи Петро Аграмунт назвав відмінною новиною звільнення української льотчиці і члена делегації ПАРЄ Надії Савченко з ув'язнення в РФ. Про це йдеється на сайті організації.

«Я підтримую зусилля РФ і України, які зробили це можливим, і з нетерпінням чекаю її в Страсбурзі незабаром», – йдеється в повідомленні.

Глава ПАРЄ зазначив, що це може відбутися на наступній сесії в червні, якщо дозволить здоров'я Надії Савченко, яка є делегатом ПАРЄ.

ОБСЄ СПОДІВАЄТЬСЯ, що ЗВІЛЬНЕННЯ САВЧЕНКО НАБЛИЗИТЬ КІНЕЦЬ КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Офіс ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини сподівається, що звільнення Надії Савченко після дворічного незаконного утримання її в Росії допоможе наблизити кінець конфлікту в Україні.

Заява директора офісу ОБСЄ Георга Лінка є у розпорядженні кореспондента «Укрінформу».

«Я дуже щасливий новинами про звільнення Надії Савченко. Я сподіваюся, що дозвіл цього суворого випробування зможе внести вклад до співпраці, яка знадобиться для виконання Мінських домовленостей, допоможе завершити конфлікт в Україні і навколо неї», – заявив Лінк.

«Серйозні суперечки навколо фактів, що стосуються арешту Савченко та її затримання, а також стурбованість характером суду і вироку, підкresлюють важливість прихильності усіх країн-членів ОБСЄ та їхніх зобов'язань у питанні прав людини і засадницьких свобод, включаючи право гарантування законності, у тому числі право на справедливий суд», – заявив Лінк.

Він закликав не забувати про тих, хто ще залишається в застінках, і зробити все для того, щоб їхні права були захищені і грали центральну роль при внесенінні вердикт

СВОБОДА ЧИ ГАМАНЕЦЬ?

Соромно зізнатися, але за нинішніх кримських реалій я б проміняла ефемерні залишки свободи на спокійне, не отруєне страхами і матеріальними проблемами життя, яким воно було у 70–80-ті роки. Тоді між громадянами і владою діяв своєрідний пакт про ненапад, згідно з яким ми не пхали свого носа туди, куди нас не просили, слухняно брали участь у виборах без вибору, а студенти–гуманітарії чи не з усіх предметів вивчали «Малу землю», «Ціліну», «Відродження» та інші труди, присвячені генсеку Брежнєву (сама такою була), натомість ніхто не голодував, можна було за копійки, а то і безкоштовно відпочивати часом в санаторіях і, живучи за правилами, мати все те, про що сьогодні багатьом доводиться тільки мрія.

Скажете, хіба не приизливо говорити фальшиві промови, писати нещирі статті і співати при цьому: «Я другий такої страни не знаю, где так вольно дышит человек...»? Звичайно, приизливо. А тепер ілюстрація із сьогодення. Зайшовши в гіпермаркет, як завжди, одразу ж виrushaю в куток, де лежать просточені або майже просточені продукти. Тут маю шанс придбати щось, хоч і не свіже, але «суперове» замість сої у формі ковбаси. Біля зеленкуватих ковбас чатую якась жінка. «Це вже треба викидати, а не уцінити, – звертається до мене вона. – Хіба ж можна таким трутіти людей?» «Дійсно, – погоджуєсь, – краще сидіти на одній картоплі, ніж це їсти». Зустрічаємося на касі. І в моєму, і в її кошику по шматкам зеленої ковбаси. Обидві червонімо. Боже, як незручно! А в Росії для таких, як ми, є ще і спеціальний термін: «нищеброди». Його регулярно вживають по телевізору, і звичай це ганебніше і приизливіше, ніж «крадій», «бандит», «аферист», бо останні сприймаються суспільством як джентельмені удачі, а нищеброд – це лох і лузер.

Україна не дійшла до такого цинізму. І ображеним долею там дозволяється «випустити пару». А Росія порушила пакт про ненапад в односторонньому порядку. Від громадянина вимагається все те, що і з радянської доби, а у відповідь – повний нуль. І це ще не межа. Суспільство шокували ті поправки до закону про карну відповідальність, що пе-

ребують зараз на стадії затвердження. Тут для невдоволених є особливі «антиекстремістські» статті. Наприклад, 282 («Возбуждение ненависти либо вражды, а равно унижение человеческого достоинства»). А як же людина, що потерпає від соціальної несправедливості, той самий «нищеброд» може говорити про тих, хто призвів її до такого життя, з любов'ю і віячністю? Трактування цієї статті може бути абсолютно довільним, як і низки інших, що входять до антитерористичного пакету. Скажімо, заявивши, що Крим було анексовано Росією два роки тому, людина стає порушником закону, за що може бути покарана. А якщо кримський депутат Сергій Шувайников неодноразово називає у прямому ефірі передачу Криму до складу України в межах однієї держави її очільником анексією, тут все правильно і похвально.

Лише в 2014 році за статтею 282 було засуджено 264 людини, хоча реальне позбавлення волі очікувало усього 4,9% від усіх засуджених. Згідно з новим законопроектом «единоросів», на нарах опинилися б усі засуджені і відбували б реальне покарання від 2 до 5 років, оскільки альтернативних форм покарання більше не передбачається.

Карний кодекс планується також поповнити новим пунктом: «Содействие экстремистской деятельности», смисл якого ще більше розмитий. Експерти вважають, що цей злочин полягатиме в словах, статтях, книгах, інтернет-півдомленнях. Серед покараних вже і сьогодні більше половини тих, хто просто цитує чиєсь текст і таким чином нібито публічно закликає чи то до «повалення конституційного ладу», чи то до тероризму. І не дай, Боже, послатися на щось, пов'язане із забороненими в Росії «Правим сектором», а тепер вже і Меджлісом!

Зміни щодо антитерористичного пакету не були схвалені Радою при з розвитку громадянського суспільства і прав людини при президенті. А в газеті «Московский комсомолец» у статті «Продается свобода. Цена договорная» її автор Олександр Мінкін доречно процитував роман Салтикова-Шедрина «Сучасна іділія», що пересвічує: те, що відбувається сьогодні, відповідає давнім російським традиціям.

перед концертом у Львові, передає «Ліга.Новости».

Співачка розповіла, що в будинок її батьків прийшла пара і сказала, що вони від родичів. «Мама постелила їм, дала їжу, а вони записували їхню розмову, і це виявилася «Комсомольська правда» Росії, яка сказала, що «ми побували в гостях у родичів Джамали», – розповіла співачка.

«І коли вже вранці мама дізналася, що вони ніякі наші не знайомі, і вони не від наших родичів, було просто огидно, коли так низько падає журналіст. Мені за них (батьків – ред.) трохи тривожно, щоб люди їх не обманювали», – поділилася Джамала.

Напередодні співачка сказала, що її батьки в оккупованому Криму відмовляються спілкуватися з російськими пропагандистами.

P. S. У відомому російському мультфільмі про Бременських музикантів серед інших звучить, зокрема, пісенька Геннадія Гладкова на слова Юрія

Не можу утриматися, аби, в свою чергу, не навести витяг із цього геніального твору:

«Однажды заходит ко мне Алексей Степанович Молчалин и говорит:

– Нужно, голубчик, погодить! Разумеется, я удивился. С тех самых пор, как я себя помню, я только и делаю, что гожу. Вся моя молодость, вся жизнь исчерпывается этим словом.

– Да что вы хотите сказать?

– Русские вы, а по-русски не понимаете. Погодить – ну, прихоровитесь, что ли, уметь вовремя помочь, позабыть кого об чем, думать не об том, об чем обыкновенно думается. Например, гуляйте больше, в еду ударайтесь, папироски набивайте, письма родным пишите...

Але ж і «удариться в еду», яка є найпоширенішою пігуркою від стресу, теж проблематично, бо свої харчі ми проміняли на свободу, а тепер лишилися без того і без іншого. Зараз кінець весни, пік авітамінозу. Хоча вже давно з'явилися сунця та черешня (по 300 рублів за кілограм), про них і не йдеться. Не йдеться вже і про трухляві яблука, ціна на які ще з початку зими перевалила за 100 рублів. Трохи дешевші апельсини, але там – одна жміха, бо їхали вони ще нестиглими з далеких країн і витримали не один кастинг, де виставлялися за більш високим цінами.

До середини квітня беззальтернативним джерелом вітаміну С був лимон, що завозився в Росію із Туреччини попри економічні санкції, накладені Росією через збитий винищувач, бо надто великий стресом для гаманців росіян було б одразу відсікти усю турецьку продукцію.

Але тільки-но запахло вітчизняною фруктою, лимонам теж перекрили кисень, а заодно і російським споживачам. На ринок прийшли іспанські лимони – по 300 рублів за кілограм, а коли більша частина їх благополучно згнила, з'явилися ізраїльські, рублів на 50 дешевші.

І як тут не думати про політику, коли її вуха стирають з кожного лимона! Тим не менше, мусимо вчитися «не думати про том, о чём обыкновенно думается». Ми ж не хочемо бути ні екстремістами, ні терористами, ні пущистами, ні ворогами народу. Хочемо просто спокійного життя без приижень, голоду і страху, згідно з «пактом про ненапад»...

Тамара ФЕДОРЕНКО
м. Сімферополь

«Покращення» по-кримськи

МЕДВЕДЕВ – ПЕНСІОНЕРАМ КРИМУ: ГРОШЕЙ НЕМАЄ, АЛЕ ВИ ТРИМАЙТЕСЯ!

Під час недавнього візиту Дмитра Медведєва до анексованого Криму жителі півострова поскаржилися йому на розмір пенсійного забезпечення.

«Пенсія — неможливо прожити. Ціни скажені, сил вже немає, неправильну індексацію нам розраховують. Кривдять нас, не дають 4 відсотки навіть! Що ж таке 8 тисяч — це мізер! Ноги об нас витирають», — обурювалася жінка.

Медведєв визнав, що проблеми є у всіх регіонах, але влада не може взяти і підняти пенсії тільки в одному регіоні країни.

«Гроші немає зараз, знайдемо гроши — зробимо індексацію. Ви тримаєтесь тут, вам всього доброго, гарного настрою та здоров'я!» — відповів прем'єр РФ жителям Криму.

(gazeta.ua)

Соцмережі жваво підхопили «крилате» звернення Медведєва до кримчан — ось один із прикладів:

Молния! Для выплаты пенсий жителям

Крыма по поручению Д.Медведева Банк

России выпустил новые денежные знаки:

Перепланути переклад

РОСІЯНИ НЕ ХОЧУТЬ ВІДПОЧИВАТИ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ...

Про це повідомляє російська газета «Комерсант». Продавці авіаквитків вже зафіксували падіння попиту до 25% на перельоти до Сімферополя з боку самостійних мандрівників. За даними компанії «Свізь-Тревел», в 2015 році на цей напрям припадала половина бронювань, то зараз – не більше 35%.

Комерційний директор компанії Андрій Осинцев називає зниження очікуванням. «Ми прогнозували цей ефект за підсумками минулорічного літнього сезону: інфраструктура півострова поки не дає такої ж якості сервісу, як звичні для росіян Туреччина і Єгипет, і багато мандрівників після Криму виришили, що поки не готові вибирати його для регулярного відпочинку», – пояснив він.

За даними агентства Biletix, продаж авіаквитків за цим напрямком на літо скоротився на 7,5% при подорожчанні середнього чека на 23%, до 10,8 тис. руб. Але ситуація може змінитися, враховуючи, що ринок зараз характеризується невеликою глибиною бронювання, уточнюють в компанії. Попит на відпочинок в Криму відповідно до 2015 року на перельоти до Сімферополя став різко зростати навесні 2014 року, після незаконної анексії українського півострова Росією.

Влітку 2015 року Крим виявився на піку: системи бронювання називали Сімферополь найбільш затребуваним напрямком всередині країни. Про поступове зниження популярності напрямку першими заговорили туроператори минулого зими: тоді передбачалося, що попит на Крим впаде після того, як ціни на відпочинок на півострові зрівняються з цінами в сусідньому Краснодарському краї.

Великі сподівання на зростання туристичного попиту на Крим в цьому році російські чиновники пов'язували з встановленим в наприкінці 2015 року мораторієм для туроператорів на продаж путівок до Туреччини і закриттям прямих перельотів до Єгипту.

(pravda.com.ua)

Літній сезон 2016 року в Криму буде настільки ж провальным, як і два попередні, прогнозує екс-міністр курортів і туризму Автономної Республіки Крим Олександр Лієв.

«За три роки окупації туристична галузь в Криму змінилася до невідімання... У цьому році можна прогнозувати, що туристичний потік буде

розвивався. До анексії півострова, в 2012 році Крим відвідали понад 6 млн. осіб, а в 2013 році – 5,9 млн. туристів. Разом з тим, зазначив Лієв, у 2015 році за даними Асоціації індустрії гостинності України, у Криму побували всього 1,7 млн. туристів, а в 2014 році – близько 1,5 млн. осіб.

У квітні 2014 року відразу після анексії півострова Лієв говорив, що кількість російських туристів у загальному потоці в Крим становила 1,5 млн. осіб. З них майже мільйон добиралися поїздом через Україну.

КРИМІНАЛЬНИЙ КРИМСЬКИЙ НАПРЯМОК...

У Латвії прокуратура пред'явила обвинувачення особі, що організувала незаконні поїздки до Криму в порушення санкцій Європейського Союзу, введеніх за окупациєю Криму Росією.

Як повідомляє «Delfi», наприкінці квітня Поліція безпеки звернулася до прокуратури Ризького судового округу щодо кримінального переслідування особи, яка організувала таїнні поїздки в Криму заборонено.

upian.ua

«ПРОВОРНЕЕ МАКАКИ...»

Російські пропагандисти обманом потрапили в будинок до батьків Джамали і таємно записували їхню розмову. Про це розповіла сама співачка на брифінгу

ПРИЩЕПИТИ ГІЛОЧКУ СМЕРЕКИ В ДОНЕЦЬКОМУ ПОЛІННОМУ КРАЮ...

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

Особливо запам'яталася зустріч в одній з частин спецпризначення. Там був не лише концерт. Бійцям озвучили пропозицію редактора ЛТЕУ щодо можливості безкоштовно навчатися у згаданому університеті. Чимало спецназівців виявило бажання розпочати навчання з першого курсу, або ж... здобути другу, додаткову спеціальність. Тобто, готові повторно сісти за парту навіть люди з вищою освітою. Ось де концентрується наша майбутня еліта - на передовій! Не вірте, що тепер лише пияки на фронті. Там дуже файні хлопці є. Коли звучали проникливі патріотичні, духовні та ліричні українські пісні - зокрема, й пісні про маму - мужні й сильні воїни не могли стримати сліз... Ось такі вони, наши соколята - спецназівці. Ми ім підняли настрій, а вони нам.

* * *

А тепер про наш тил. Є на визволених територіях і українофобі, звісно. Куди ж без них? Усі 25 років незалежного існування України їх підгодовували і захищали. Тому «садівничий» підхід на Донбасі тепер буде цілком віправданим. Якусь гілочку з паразитом-омелою рішуче відчахнути, десь розпушити ґрунт, десь добрива в землю внести... А десь варто прищепити плодоносну гілку. Без цього донецький сад буде біднішим. Повірте - є що прищеплювати і є на чому! В цьому плані ми можемо бути оптимістами.

Гірше з начальством, з керівною ланкою. Більшість донецьких патріотів, з якими ми спілкувалися, в один голос твердили, що справжньої України на звільненому Донбасі поки що немає. Уявляєте? Ми, учасники поїздки, перебуваючи в ейфорії від гостинності патріотів, кажемо, що є, а вони це заперечують. Кажуть так: те, що ви бачите, це лише логічне продовження ДНР (всі ж сепаратисти залишилися при владі!), тільки вже не з російськими триколорами, а з українською символікою, українським військом та з дозволом для бажаючих долучатися до українського культурного життя. Допомагати вам не будуть, але й у підвал вже не кинуть... і не розстріляють. Тобто, зміни на краще відбулися, але несуттєві. Бо якби були суттєві, то не просили б нас мешканці Костянтинівки бити на сполох, калатати в усі дзвони, аби не допустити закриття місцевої української школи №1. Не впадали б у розpac з приводу арешту добровольця «Якута» та

«Полковий» котик
знайомиться з гостями

Виступ «Галичанки» в центрі Бахмута

багатьох подібних до нього патріотів. Ті, хто зупинили російську навалу, чомусь опинилися в тюрмах. А хто роздмухував сепаратизм, ті не лише на волі, але й при владі. Тобто, ключ для вирішення донбаських справ знаходить не так на Донбасі, як у Києві. Ніхто не говорив про повторний Майдан (всі розуміли, кому він буде вигідний), але про необхідність тиску на нинішню владу казали практично одноголосно. Бо інакше доведетьсяйти у фарватері імперської путінської політики, а це смерть для України.

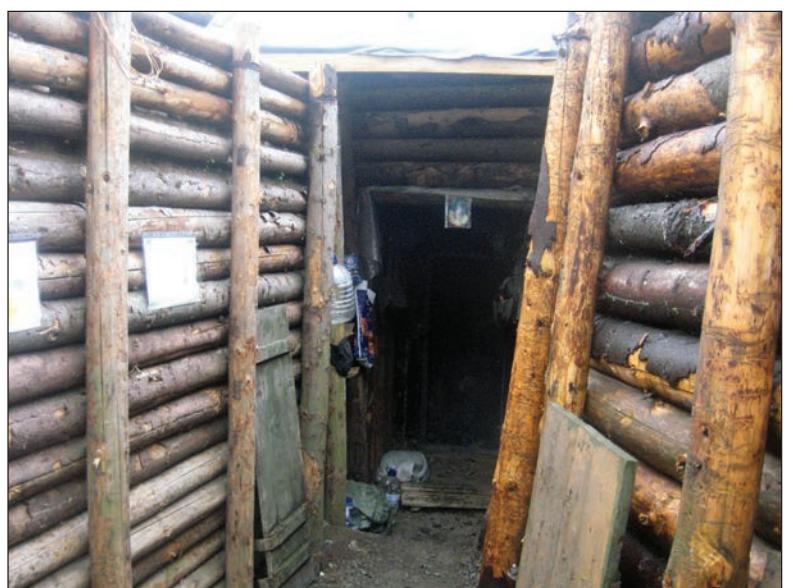
Тож який вихід? Приїздити на Донбас з любов'ю і захищати там все українське, що залишилося. І дбайливо плекати все нове, позитивне. А це помітний сплеск українського патріотизму серед людей інших національностей - росіян, греків, євреїв, білорусів... Тобто, Донбас став чи не першим регіоном України, де політична нація показала свої переваги над етнічною. База ширша та й динаміка краща.

Саме з націленістю на Любов ми іхали в шахтарський край. І

своєрідним камертоном для нас був полум'яний вірш Петра Шкраб'юка:

Донеччино!
Твоє лице смагляве
Я в голосі Сосори пізнаю.
І в дикім скіфськім
цокотінні коней,
Яке справіку в пам'яті стоїть,
І в синюватих шатрах
териконів,
Що піднялися з надр
мільйоноліть...
Петро Шкраб'юк був нашим емоційним «криголамом», дуже доречним для подібних ознако-мічих поїздок. Далі настане пора аналітиків і «робочих бджіл». Роботи справді буде багато. Ось, скажімо, можна просто поіхати, як ми. А можна й фільм змонтувати. І в Інтернет його. Тільки коротко - найважливіше, найактуальніше. І таких фільмів зробити десятки. У Львові поки що рішуче розвернувся на Схід і почав там системно працювати лише Львівський торговельно-економічний університет. Якщо почин підхоплять інші, Україна почне швидко змінюватися.

(Закінчення на 7-й стор.)

Петро Шкраб'юк спілкується з Олександрою Стародубцевою

Донеччина – гарна земля, і скрізь нас супроводжували прекрасні пейзажі. Але на передовій гостро усвідомлюєш – наскільки неприродною, штучною є лінія розмежування. Як там у Висоцького: «Tot же лес, tot же воздух и та же вода...» Все те ж саме, тільки по той бік мінних полів правлять балівдверті україненависники. Цього не було навіть в роки СРСР, адже партійні шовіністи завжди трохи маскувалися. А тут відверта імперська ідеологія, як і сто років тому, та ще й рівень культури набагато нижчий від денікінського. І нема на те ради... Добре, що наші хлопці стоять не-похитно і не мають наміру відступати.

Звернув увагу на дитячі малюнки, закріплени на брустверах окопів. На велику кількість котиків і собачок на передовій, яких регулярно підгодовують наші воїни і ніжно ставляться до їхнього потомства – майже як до бойових побратимів. Бійці пояснюють це тим, що коти й собаки добре передчувають початок обстрілу. Але я думаю – справа тут в іншому. Просто українська душа не терпить жорстокості і рятується... любов'ю до живих істот. У сепарів, до речі, подібних «зоопарків» немає. Де «російський мир», там все прозайчіше, суворіше.

Сергій ЛАЩЕНКО

Львів – Бахмут

ПЕРША ВИПІЧКА – БІЙЦЯМ АТО

Свого часу червоноградський хліб славився на весь край. Та минуло вже десять років, як закрили місцевий хлібозавод. Звісно, тутешні пекарні випікали продукт першої необхідності, завозили його з інших регіонів. Смачний, добротний, бо хліб – завжди святість! Але відродити традиції місцевої випічки (без будь-яких хімічних домішок, добавок) та ще й на нових технологічних лініях взялися підприємці Сергій Вишневський, Василь Корніло та інші.

Новий хлібозавод «Кристинопіль хліб» запрацював у структурі СП «Київ – Захід». Створено 150 робочих місць. Проектна потужність – 20 тонн хлібо-булочних виробів на добу (30 найменувань).

На відкритті нового (відродженого) підприємства побували голова Львівської ОДА Олег Синютка, мер Червонограда Андрій Залівський, голови Сокальської та Радехівської РДА Олег Пелих і Тарас Калита, інші гости.

Першу партію хліба “новоспечені пекарі” (а серед них і ті, хто працювали на колишньому підприємстві, добре пам'ятують традиції випічки і смак червоноградського хліба) передали на Схід України – бійцям АТО. За її доставку взялися волонтери, активісти «Автомайдану».

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

м. Червоноград, Львівська область

Крим, він «за дужками»?

– Крим повністю виводиться за межі цього контексту, забудьте. Захід буде говорити про нього риторично, як свого часу він говорив про Прибалтійські республіки, а нині – Прибалтійські держави. Крим – це довгограча платівка.

Що стосується Донбасу – тут будуть зроблені спроби знайти новий «modus vivendi». Але до чого призведуть ці спроби – важко уявити. Тому що Росія фактично створила квазідержаву на місці «ЛНР» і «ДНР». Управління ними, вирішення всіх військових, політичних, гуманітарних питань здійснюється російськими урядовими комісіями. Тепер і Захід не знає, що з цим робити. А якщо не робити нічого – це буде гуманітарна катастрофа.

Тому, швидше за все, всі сторони будуть перебувати в процесі нескінчених переговорів, з ідеєю певного «підморожування» конфлікту, і з пошуком будь-яких компромісів, які зменшили б загрозу військових дій. Більшою чіткості, на жаль, я запропонувати не можу.

– Відповідь на ці питання сьогодні не може знайти ніхто...

– Їх немає. Зараз цих відповідей немає. При нинішній політичній системі в Росії відповіді немає. Є можливість лише дескалації і для пошуку форми такої дескалації.

– Оскільки ви добре знаєте ситуацію в Росії, як вам здається, наскільки реальними є всі ці оптимістичні припущення, що Росія погодиться обміняти Савченко та інших українських в'язнів?

– Я намагаюся уважно стежити за цим процесом. По-перше, всі українські по-літв'яні, – вони, звичайно ж, по-літв'яні, і вони військовополонені, до певної міри, незважаючи на те, що війна не оголошена. Вони – жертви неоголошеної війни. Вони – я горяча картопля в руках Кремля. Вони йому потрібні лише як обмінна карта і як інструмент торгу для вирішення інших питань, перш за все – питання санкцій.

Кремлю дуже важко, дійсно важко, провести такий обмін. Як обмінити так, щоб обмін призвів до полегшення або до скасування санкцій. Тим більше, Захід не хоче йти на торги. Захід говорить – давайте все вирішувати в окремих пакетах, нічого не будемо пов'язувати, ніякої взаємозумовленості не буде.

Тому зараз Кремль, очевидно, буде підкідати наступну ідею: ми готові до обміну, ми хочемо цього обміну. Вони швиденько хочуть від них звільнитися – ну навіщо їм зайві проблеми. Але за однієї умови. І вони придумують таку історію – за умови, якщо український суд визнає правомірність вердикту російських судів.

– Але це неможливо...

– А якщо ви не візнаєте правомірність, то тоді хлопці будуть гнити в російській в'язниці. Така можливість – вона цілком імовірна. Простий обмін, без поступок з боку України і Західу – навряд чи такий обмін можливий. Москва і Кремль хотіли б закрити тему, але проблема – в умовах торгу, що саме російська сторона може отримати взамін. Інакше – а для чого все це було?

Дмитро ШКУРКО

Лілія Шевцова, політолог, науковець американського Інституту Брукінгса

РОСІЯ ВЖЕ ЗРОЗУМІЛА, ЩО УКРАЇНА – «МІЦНИЙ ГОРІШОК», І ХОТИЛА Б ВИЙТИ З КОНФЛІКТУ

Постійна аудиторія «Укрінформу» добре знайома з відомим експертом і політологом, науковцем американського Інституту Брукінгса Лілією Шевцовою, оскільки вона – частий гость на наших стрічках. Цього разу кореспонденту «Укрінформу» вдалося зустрітися з нею в куларах Київського безпекового форуму. Розмова, як завжди, йшла на найбільш животрепетні теми.

– Як ми чули, на форумі представник Міноборони США знову заявив, що **Штати розглядають Мінські угоди як єдину дорожню карту в процесі врегулювання конфлікту на Донбасі**. Про це ж заявляють всі – і українські керівники, і Росія, – та-кій ось дипломатичний ритуал. При цьому всі розуміють, що Мінський процес уже помер. Що, на ваш погляд, може прити іому на заміну?

– Є абсолютно очевидний факт, який ми з вами можемо констатувати, що ви вже зробили в своєму питанні. Мінські угоди не-з'ясненні, і, нарешті, я думаю, в основних столицях, в тому числі в тих, які є учасниками та гарантами цієї угоди, вже є розуміння, що конфлікт інтересів, а саме – Росії та України, – веде до того, що в даному контексті Мінськ не може бути здійснений.

Більш того, мені здається, що дуже багато спостерігачів роблять вже наступний висновок про те, що навіть заморожений конфлікт не може залишатися «підмороженим» три-вічний час, про що свідчить, до речі, і конфлікт у Карабаху. Конфлікт навколо Донбасу включає в себе ще більш несумісні інтереси та амбіції.

– Напевно, про це треба відкрито заявити, що украйнські формати?

– Справа в тому, що ніхто, в тому числі й Росія, не готовий сказати, що Мінськ не працює. Тому що це могло б означати, по суті справи, запрошення до розриву цього тимчасового, нехай дуже крихкого, ще не перерім'я навіть, а, скажімо, «interregno» (бульварно: міжцар'я – ред.), цієї непевної паузи. Ніхто не хоче брати на себе відповідальність за зрив цього потенційно дуже крихкого перерім'я.

– Але повинна ж існувати хоч якась альтернатива?

– Я думаю, що поки в Москві існує нинішній політичний режим, президент Путін не готовий визнати поразку і не готовий відступити. Це не тільки його особиста доля. По суті справи, він розуміє, як практиче російська система самодержавства. Ця система не може дати зворотний хід. Це як у бобслей. Не можна видалену з тюбика зубну пасту заштовхати назад, і він (Путін – ред.) це прекрасно розуміє.

Україна є найсерйознішим, найдраматичнішим переживанням не для нього особисто, – забуваймо про Путіна! Йдеться про виживання системи самодержавства, яка знаходиться на стадії деградації, а можливо й агонії, яка може привести дуже довго.

– Чи означає це, що **Москва спробує грati на загострення в зоні конфлікту?**

– Я сказала, що в Москві відступити не можуть. Але там не хочуть і конфлікту з Західом. У Москві не хочуть і продовження військових дій з Україною, тому що усвідомлюють, що тепер Україна є твердим горішком, і подальші військові дії будуть плачевні для Росії.

Росія хоче вийти з режиму санкцій. Тому Москва продовжуємо політику «ні миру, ні війни», це не

криття кордону після виборів. Я думаю, що це була помилка, і з боку українського керівництва, і з боку Меркель і Олланда, допускіт в Мінську таку послідовність. Вони цього не продумали. Тепер виявляється, що послідовність кроків є основним. Трактування Мінська дозволяє Росії вимагати свого. А Захід не знає, що з цим робити.

– І в той же час активно підштовхує Україну руки Меркель і Олланда...

– Основне – так, можна сказати, що Обама пере-

«гібридна» ситуація, немає такого слова. Це ситуація неоголошеної війни, і це ситуація розмивання принципів і станів. Ні миру, ні війни, ні контролю, ні суверенітету, і так далі. Це ситуація ліквідності, невизначеності.

Найголовніше, що дуже багато хто на Західі готові миритися з такою ситуацією ліквідності й невизначеності. Тому що у них є маса своїх проблем, і вони не готові брати відповідальність за «Мінськ 3».

– Ця ситуація досить сумна. Ми ж бачимо, що на тлі консолідації російської позиції поглиблюються розбіжності між західними партнерами. США кажуть – спочатку безпеку і контроль над кордоном, а потім вибори. Олланда і Меркель наполягають на виборах на Донбасі, а про безпеку можливо і потім подумати. Чи не здається вам, що такі різночітання по-слаблюють позиції Західу?

– Я не відчуваю надто серйозних протиріч між позицією Берліна, Парижа, Лондона і Вашингтона. Різких протиріч між ними не існує. Є деякі заяви, в яких можна відчувати розгубленість, як трактувати Мінськ.

Якщо вчитатися в положення Мінська-2, то, в принципі, мова йде про різні послідовності, що маєти попереду – закриття кордону, а потім вибори і все інше, або вибори і зміни, а потім закриття кордону. Справа в тому, що Мінськ-2 передбачає ту послідовність, за яку виступає Москва, тобто, за-

– А як же питання про

МЕЛЬХІСЕДЕК - «ЦАР ПРАВДИ», «ЦАР СПРАВЕДЛИВОСТІ»

Наш кримсько-полтавський земляк, талановитий сучасний поет Сергій Сурмач надіслав до редакції свою нову поему, яку він присвятив неперечінній постаті в українській історії — архімандриту Мельхіседеку. Від імені читачів «Кримської світлиці» щиро дякуємо пану Сергію за можливість одними з перших познайомитися з його новим твором! А перед тим, як взятися за поему, пропонуємо читачам переглянути статтю про Мельхіседека, яка була опублікована в «Кримській світлиці» ще у 2004 р.

Кожному з нас доводилося зустрічатися з цікавими, неординарними людьми, спогади про яких надовго залишаються в нашій пам'яті. В цьому відношенні музейні працівники, мабуть, знаходяться в привілейованому становищі, бо ж музей є тим магнітом, що притягує до себе все найталановитіше, найоригінальніше, дарує зустрічі, що викликають неподільні асоціації, розворушують пам'ять століть, змушують ще раз переконатися, що історія — це не просто перелік подій і фактів, а людські долі, що з'єднують в безперервній ланцюгі ці події і факти.

Такою для працівників Кам'янського державного історико-культурного заповідника стала зустріч з дуже цікавою творчою особистістю, заслуженим майстром народної творчості України, заслуженим художником Автономної Республіки Крим Вірою Сергіївною Ройк. Кримчанам дуже добре відоме це ім'я, адже це їхня землячка, знаний майстер української народної вишивки, яка своїм талантом і майстерністю сягнула вершин високого мистецтва. Її виставка «Український рушничок» експонувалася в картинній галереї нашого заповідника, подарувавши свято жителям і гостям нашого міста Кам'янка на Черкащині. Окрім того, що Віра Сергіївна талановита і непересічна особистість, вона ще своїм родоводом пов'язана з людьми, котрі посіли значне місце в нашій історії і культурі. Родинні зв'язки пов'язують В. С. Ройк з відомим письменником В. Г. Короленком, з яким маленька Віра не раз зустрічалася. Та повною несподіванкою для нас стало те, що вона належить до старовинного роду Яворських з Лубен. Того самого роду, що дав Україні видатного оборонця православної віри, ігумена Мотронинського монастиря Матвія Значко-Яворського. Мотронинський монастир розташований зовсім близько від Кам'янки і Чигирина, в знаменитому Холодному Яру, місці, яке не раз ставало оплотом визвольних змагань українського народу, найධірніші з яких Коліївщина (1768 р.) та Холодноярська республіка (1918–1922 рр.).

Завсю багатовікову історію цього монастиря тут багато змінилось настояителів, але жоден з них не користувався таким авторитетом і популярністю, як ігумен Мельхіседек, в миру Значко-Яворський.

Матвій Значко-Яворський народився в Лубнах в 1716 чи 1724 році. Його батько, Карло Ілліч Значко-Яворський був лубенським полковим осавулом. Військова служба чекала і його синів, та один з них, Матвій, став на іншу стезю. Він здобув освіту в знаменитій Київській академії. Вивчив грецьку, латинську, німецьку мови, знат укрійську, російську, польську, цікавився медициною. Перед випускником такого престижного навчально-го закладу відкривалися блискучі перспективи, та юнак вирішив своє життя присвятити службі Богу.

В 1745 році М. Значко-Яворський приймає постриг в Мотронинському монастирі, що входив до Переяславської єпархії. В той час до цієї єпархії належали всі православні церкви на окупованих Польщею українських землях. При постригу він отримав

багатозначуще ім'я Мельхіседек, що в дослівному перекладі означало «цар правди», «цар справедливості». В Біблії так звався цар Саліму, сучасник пророка Абраама. Прідане ім'я, по суті, відповідало майбутньому характеру діяльності Значко-Яворського, який всі свої знання, весь свій християнський спрямовував на захист православних українців.

Вже в 1753 р. його призначають настоятелем Мотронинського монастиря, а з 1761 року, залишаючись ігуменом цієї обителі, він також стає духовним управителем всіх правобережних церков і монастирів Переяславської єпархії. Протягом всього правління (до 1771 р.) в розпорядженні отця Мельхіседека перебувало 530 церков. В цей період особливо загострюється протистояння православ'я і католицизму.

Глибока освіченість, чесність, мужність, твердість переконань, цілеспрямованість сприяють зростанню авторитету Значко-Яворського серед православного населення, і навпаки — викликають ненависть супротивників.

Ігумена Мельхіседека ненавиділи уніати і намагались будь-якими засобами його усунути. Так, на початку 1765 року шляхтич Болеслав Болецький напав на Мотронинський монастир, захопив Мельхіседека і «по всем местам возил и страшал и не могли на него никакой вины избрести, отпустили».

В тому ж році комісар Січинський погрожував відібрati Мотронинський монастир і передати уніатам.

Події розгортаються несприятливо для справи захисту православ'я, якою опікувався Значко-Яворський, ускладнюються становище всіх монастирів. Він вирішує звернутися до допомоги до російської цариці Катерини II польського короля Станіслава-Августа Понятовського. Мельхіседек спочатку іде в Санкт-Петербург. Майже два місяці він очікував, аби Синод прийняв рішення в його справі.

Та несподівано його приймає сама імператриця і видає грамоту на ім'я уповноваженого посля при Варшавському дворі М. В. Рєпіна, в якій веліла робити все необхідне, щоб припинити переслідування православних.

З Петербурга Мельхіседек виїжає до Варшави. Важкий це був шлях. Під час одного з перепочинків його намагались отруїти, у містечку Білополі жорстоко побили. Та все ж таки йому вдається дістатись до Варшави. Під час аудієнції король зажадав конкретного реєстру кривд православних із зазначенням, де і коли їх вчинили католики.

Мельхіседек терміново укладає список із 60-ти пунктів, так званий «Екстракт некоєї часті обид», завданій православним. Цей перелік кривд спровів таке враження на Станіслава Понятовського, що він особисто доручив розібратися із становищем на Правобережній Україні і наказав уніатському митрополитові і єпископам припинити утиски православ'я. Та навіть

Цар правди — так перекладається ім'я Мельхіседек. Цей твір присвячений справжньому борцю за правду і справедливість архімандриту Мельхіседеку. Його ім'я тісно пов'язане з Коліївщиною, що так явно перегукується з трагічними величними подіями сьогодення. Насправді ж ніяких повстань він не очолював. Він сам був повстанням — проти національного і релігійного гніту, проти духовного і фізичного рабства. Приблизно через століття по смерті архімандрита у тих же Лубнах народилася його нащадок (по материнській лінії) Віра Ройк — всесвітньо відома вишивальниця, Герой України.

Сергій СУРМАЧ

МЕЛЬХІСЕДЕК

ПОЕМА

1. ПОХРЕСТИНИ

Мельхіседек, в миру — Матвій Знachко-Яворський народився в Лубнах близько 1716 року у стародавній родині Костешів-Яворських. Його батько Карло Ілліч, на прізвисько Знachко, був лубенським полковим осавулом.

троїста ріже з виляськом юрби святковий гул у кунтуші на вильотах танцює осавул

теке суда мальвазій усяк бері й захід в карпа значка оказія — синка послав господь

тремтіть росія з польщою хрестини — божий знак маля ще в льолі зморщене а вже значний козак

при шаблі і при лисині вклонившись нижче лав значко-яворським лицарям полковник шану склав

шоправда при похрестинах стряслася сміхота маля рожевоперстє вчепилося в хреста

гудуть столи як вулії регочута та і квіт — хай в хаті осавуловий росте... митрополит

чаркує з посполитими кумпанія дячків усе налите випите за славний рід значків

троїста гне завісто танцюють всі лубні священники і воїнство олійниці й кузні

а луни котять луками розгойдують пісень про лих з закаблуками

й коноплі до лубень

2. ПРИСПІВ УБО ЧАС

Початкову освіту Матвій здобув у дома, а згодом продовжив її в знаменитій Київській академії.

Знає кілька іноземних мов, ще з Лубен цікавився медичною.

Чому козацький син Матвій постригся в монахи і присвятив себе духовному життю — досі достеменно не відомо.

простіть і бувайте

дитинства ласкаві левади він завтра поїде

до міста на схилах дніпра листочком із саду

пошо відлітаєш ти ладо

воздай йому світлом

твірдине могили петра

ще вчора в ріці

він пірнав наче риба охоч

і ранні зірки

в ятерях витягав із сули

там вперше спілкнувсь

об терново-сполохані очі

що раптом вогнем

все хлоп'яче ество обдали

тернове дівча...

у безсоння манило шалено

за очі такі

навіть неба не страшно зректись

...він згодом дізнався —

вона вже чиясь наречена

і впала громами

небес необлітана вись

немов серед літа

знялася січнева хурдеча

і серце зірвалося

вниз на самісіньке дно

де в грудях розверзлась

безмірна така порожнечна

що цілому світу

закрити її не дано...

спудей могилянки юнак із лубенського полку чорнявий і бравий не скажеш бурсак чи козак доходить до суті у всьому шукаючи толку і дивно йому між отців дослухатися як учени мужі дискутують до смертного герцю вкруг сонця чи ні обертається наша земля чудні та ж обертається навколо серця по колу окресленім рідним крилом журавля і грека й латина і люба йому медицина літа уяли але мудрість прийшла й визнача — хрестом послужити віднині вкраїні і щось йому каже що хрест є надійніш меча приспів убо час і вже чаши сї не минути наповнений смутком по вінця церковний потир та всеж він солідний мирської марноти-цикути не втеча від світу а світло йому — монастир нехай вибача незабутньо забута кохана бо прагне душа не лише під весільний вінець заради вітчизни він буде вставати зарано і бити на сполоху у дзвони поснулих сердечъ

3. ПОДОРОЖ ДО ПЕТЕРБУРГА

Влітку 1765 року Мельхіседек здійснив подорож до Петербурга і був там прийнятий імператрицею Катериной Другою.

Мета поїздки — пошук допомоги православним Правобережної України, котрі потерпали від утисків польської шляхти та католицького духовенства.

мов корабель пливше шляхом катрага коней міняють і минають дні позаду вже грузькі деснянські драгна і пущ літвінських*

смолянисті пні чим близче північ тим блідіші ночі старці в лахмітті де-не-де село і це ота імперія що хоче нас врятувати під свое крило

по третім тижні виглянув на прузі превелій град у мряці дошовій трактуй мельхіседеку в петербурзі неначе сподівайся без надій

цирица величава мов левиця на троні возідаючи посла знічев'я слухала кивала для годиться але в зіницях – крижана імла – на вас лих уповає панімако люд православний по той бік дніпра – о вашіх ми сlixали беспарядках но не преспела помаші пара малітесь і крепітесь духом пакі придьот на помаш

наш пабедний меч да... і есcho... там еті... гай-да-ма-кі бесчинства черні надобна пресечь ...ну що ж такі ціянки-обіянки тепер чолом ударив і – домів де берегами тікача й лисянки шоранку цвохкіт панських батогів

нікто за нас на світі не попросить тяжка стезя і ми завжди на ній – гяури гої билдо малороси одвічні найми рабство і розбій і лях і турок дружно і оружно на нас чигають гірше сарани та серед всіх сусідів нам недружніх москвики найстрашніші бо вони ні в чому не вагаються ніколи царю віддавши право на думки народ що возлюбив

свою неволю – душитель буде іншим на віki віn пожинає те що ти посіеш ще й підозріло в вічі зазира чи ти ще – ти

чи раптом не посмієш себе згадати на березі дніпра брехнею й злом

злампічена обитель а плаузування – спосіб вижити в ній якщо сей люд

для когось-там спаситель то боже борони від цих месій в них все до нитки віддано державі і мисль осібна – непрошенний гріх тоз ліпше копу втратити в варшаві аніж отут знайти бодай на гріш

4. НЕ ВТЕКТИ ТОБІ, ЦАРЮ СХИЗМАТСЬКИЙ

Літа 1766 ляхи скопили Мельхіседека на перевозі через Дніпро.

Підданий нелюдським тортурам, ігумен не зрікся своєю віри, чим вразив навіть своїх мучителів. Відтак, було вирішено його заживо замурувати. Та коли залишилося по-класи останні ряди цеглин, нестодівано прийшов порятунок...

Мельхіседек до кінця життя так і не довідався, хто були його визволителі.

залишилося кілька цеглин кілька ребер стирчать із лахміть ти лежи як підрубаний сонях залишилося кілька хвилин

хто там стукає

хто там – ввійдіть

а-а...то в скронях

скільки літ ця війна без війни

ця безвіхід твоїх домовин

десь там кров'ю спливаєкраїна

десь там падають країні сини

залишилося кілька цеглин ще цеглина... що це... берег... дніпро... перевіз... і копита кварцяних погонь не втекти тобі царю схизматський далі – ікла пекельних залив нам не велено боже боронь жити по-братьськи залишилося... жив як не жив... тіло – допіру мури і кліть для душі у в'язниці в'язниця авве отче пощо мя лишив хота там стукає знов – увійтіть ...може сниться... зелен-луг у ранковій росі він – хлоп'як на баскому коні як захоче – ріку перескоче і – вона в первозданній красі наче квітка у божім вікні терном очі... звідки світло

хто стіни зламав що за постаті темні куди несете сі скалічені моші мабуть час твій останній настав ниспошли хоч ковточок води авве отче... над тобою схилилася тінь – хто ти є – я не знаю хто я може дух твого вбитого дому може голос нічних голосінь чи оявленя віра твоя я – у всьому але ти мусиш жити позаяк предначертаний шлях на чолі він для всього живого основа він тернистий обрав тобі знак ти стражденим своєї землі явиш слово

бо моління не лише до хмар і спасіння не токмо в скиту хоч мирського і зрікся ти широ та вітчизна – хіба це не храм і страждати за неї святы

чом не віра

5. ІГУМЕН МОТРОНІНСЬКОГО МОНАСТИРЯ

Настоятель Мотронинського монастиря (з 1753 р.) Мельхіседека згодом призначають управителем всіх правобережніх церков і монастирів. Непримиренна позиція у відстоюванні православ'я, безперечно, підносилася авторитетом ігумена в очах усіх українців Правобережжя.

Безстрашна діяльність Мельхіседека прискорила вибух народного повстання – легендарної Коліївщини.

У тиші келійний

тримтлива свіча догоря і тінь бороди на стіні наче скеля ігумен мотронинського монастиря диктує послання церквам і оселям пиши молдоване мов кров'ю із серця пиши небачена ніч

кажановим крилом понад краєм

падіння вельмож

починається саме з вершин

терпіння в знедоленіх

лусне коли не чекають

пиши до вітців православних

до сиріт і вдів

виводь ординанси

черленним рядком кіновару

пером самовидця засвідчи –

ніхто не вцілів

в бісівськім безчассі

вселенського гвалту і карі

зосталось вкрайству

нарешті забгнути закон

не вирвеш бур'ян –

не чекай врохаю з огороду

зректися свого –

найпряміша дорога в полон

свобода є дщерь боротьби

і звітят нагорода

велять підставляти

напасникам ліву щоку

якщо б'ють навідліг

нахабно по правій

а що ж підставляти

як вдарили в душу палку

вона ж бо одна

і палає чинити по-правді

коли ж ми згадаєм

чий ми у трясця сини

коли ж ми прозремо

що сила за тими хто може –

довколя таке закипить

що попробуй спини

таке запалає до неба

що господи боже

ачей тільки помста

оживити погаслі серця

вогонь або палити

або до основ очищає...

хтось тихо постукає

і голос озвався ченця

– там військо із лісу

до себе вашмось викликає

6. МИ БАЧИМО ШЛЯХ

Освячення гайдамаками ножів у ставу Мотронинського монастиря...

Що це – красива легенда чи сувора бувальщина? Мовчить минувшина, тайт у своїх глибинах скарби духу народного...

горіли над ставом і зорі і очі

і місяць висів мов кривуля кривава

– напутствуйте отче

– що скажете отче

і гrimнуло трич розкотисте «слава»

оглянув він стихлі

загони повстанські

і глас його став наче дзвін

потрясінням

– мотронинський ліс –

це наш сад гетсиманський

попереду – смерть

та по ній воскресіння

хай гнаним віднині

розправлються спини

христос в кожній вашій

десніці пребуде

хто прийде з мечем –

від меча і загине

повстаньте і будьте

віднині ви – люди

хай панство скуште

частунок від черні

тепер не врятують ні мури ні вежі

я кличу на бай –

да заблищут свячені

я кличу вогонь –

да глаголять пожежі

озвались ватаги на слово пророче

заграли на лезах майбутні заграви

– ми бачимо шлях

превелебний паночче

– не сходьте ж із нього

він права і право

7. КОЛІЇВЩИНА

Коліївщина, ідеологом якої вважають Мельхіседека, була найбільшим повстанням на Правобережжі у вісімнадцятому столітті.

Найбільшим і найжорстокішим...

ой матвію – матвіечку

мертвим заздрять живі

чи ще маєш надічку

по коліна в крові

занапашена дівчина

і кастрюваній пан

одягла коліївщина

червоний жупан

зплатили податки ми

ляхам щедрі в цю ніч

разом з конфедератками

зняті голови з пліч

за ошуки облесливі

за корчмарські борги

збріто кручени пейсики

до ноги до ноги

ой матвію-матвіечку

в чому днес оперта

Історія у Слові

це ж вважай ні копіечки

не вартує життя

не важливо чи їв чи ні

а запить – повен жбан

Наприкінці квітня на творчій зустрічі в Національній спілці письменників України давній творчий побратим «Кримської світлиці», знаменитий наш український поет-пісняр Вадим Крищенко подарував кримчанам свою нову книгу поезій «Час одкровення» і диск із піснями на його слова. Напевне, заже представляти читачам Вадима Дмитровича, який в «дотривожні» часи часто публікувався на сторінках «Світлиці» і постійно підтримував «світличан» в одвічно чомусь «пекучому» для «державного тіла» Криму. Найкраще поета, котрий уособлює цілу епоху в українській пісні, представляють його пісні, які знають мільйони людей — і не лише в Україні: «Гей ви, козаченки», «Наливаймо, браття, кришталеві чаши», «Хай щастить вам, добре люди», «Родина», «Молитва», «Білі нарциси», «Отчий край», «Осінні яблука»... Вадим Дмитрович Крищенко, який минулого року відзначив своє 80-ліття, — Народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, член Національної Спілки письменників України, лауреат літературно-мистецьких премій імені Івана Нечуя-Левицького, імені Андрія Малишка, імені Дмитра Луценка. Автор понад 40 поетичних книг та близько 1000 пісень, кавалер багатьох державних нагород — орденів Ярослава Мудрого V ступеня, «За заслуги» II і III ступенів, ордена Трудового Червоного Прапора, найвищої київської відзнаки «Знак Пошани», найвищих нагород Української православної церкви — ордена Андрія Первозванного та ордена Святого Володимира. Йому неодноразово присуджувалося звання «Кращий поет-пісняр України», багато разів ставав переможцем престижних конкурсів та фестивалів сучасної української пісні.

Ми з вдячністю публікуємо сьогодні поезії з первого розділу подарованої нам книги, який називається «Больові точки життя. Віршовані репортажі». Є там рядки і про нашу кримську «больову точку», які й дали назву цій публікації...

Вадим КРИЩЕНКО

ПОСЛАННЯ РОСІЇ

Усі казали: «Це наш друг, Це наша посестра - Росія». Чому свій сатанинський дух Ти в чорних зернах всюди сієш? Чому так скаженіш ти, Коли почуєш дух свободи? Повір - ми дідем до мети Без твоє дозволу... І згоди. Сльозиться й кров'яниться слід, Де ти з'являєшся - повсюди. Забріхана на цілий світ - Уже тобі не вірять люди. Твій образ - в символі орла, Кривавий дзьоб - його окраса. Завжди і всюди ти була На інші землі дуже ласа. Та зась! Ми свого не дамо, Є сила - наче мур з граніту. Несеш ти не добро - ярмо, І це відомо всьому світу. Такий нам видався сусід, Який приніс в наш дім нещасти. Від заподіяніх нам бід - Уже нелегко родичаться. Від всіх утрат, болючих драм Ми оновлюємося поволі. Зганьбилась ти у нашій долі - Затям, Росіє це, затям! Серпень, 2014

МИ ОНОВИЛИСЬ ЧЕРЕЗ КРОВ

Мій край сто ліх, сто бід гірких пройшов, Щоб нам відчути волі златне жниво... Ми оновилися через пролиту кров — Оновлення гірке і справедливе. Була Вкраїна? Начебто була, Та більше у цялкованому слові. Тепер уже од нечисті і зла Одмілась струменем своєї крові. Готує ворог нам нову напаст, Хоч рани давні час ще не загой. Нехай же сил їх несхітності додасть Нам пам'ять непоборених герой. Небесна Сотне, ти для нас - взірець. І ви - бійці, що не прийшли зі Сходу. Тож притулімо до своїх сердець

Ту пам'ять - як найвищу нагороду. Випробує на мужність доля знов Завзяту й шкарібку вкраїнську вдачу. Ми оновилися через пролиту кров — Хай світ відчує і усе побачить! Липень, 2014

ОБМАНУТИ БРЕХНЕЮ

Вірш на події в Донбасі
Ви продаетесь за копійку, Бо загубили поклик роду. І робиться на серці гірко, Шо є перевертні в народу. Ви розпустили крики-гукі, Та в них чужої злості ритми. А ворог потирає руки, Що можна легко вас дурити. Як ласі вам хліби сусідські, Як тішить вас чужинський пропор, То швидше вимітайтесь звідси, Щоб не ганьбити сушу правду. Що принесе для вас Росія? Чим обігріє, що заплатить?

Здавна вже ходить безнадія По влогах вологодських хатах. В очицях - лютъ, у роті - піна, Ви затуманені брехнею. Від ваших дій - лише руїна І лихо стелиться за нею. Ні, вам не вірять чесні люди, А вірять в те, що неодмінно Донбас робочий був та буде Під спільнім небом України. Липень, 2014

СЛОВА УБИТОГО СОЛДАТА
Я солдат. Я загинув, поліг на війні, Бо покликала нас Україна: вперед! Двадцять чотирьох не було ще мені, Коли куля пробила мій бронежилет. Вкоротив мені віку російський свинець, Ворог цілив у друга, а в мене попав. Скільки доль молодих і гарячих сердець Відішло в небеса в канонаді заграв! У бою смерть жорстока не всіх обмине. Я собою закрив шлях до злих лихоліть. Голос мій з далини просить тільки одне: Ви матусі коханій сльозу обітріть. Все, що міг, я віддав, не сковавшись для втіх... Не кляну я нікого, що доля така. Я жалкую лише, що у світі не зміг Залишить вам на спомин доньку чи синка. Щоб дитяtko зростало, як той ясенок На землі, котру встиг я колись захистити. Може інша донька, може інший синок Пригадає отих, хто в землі вже лежить. Хай Вкраїна живе - це мені головне.

Хай не знає вона більше кривidi і зрад.

А висока зоря хай тепло осяйне Прикладає туди, де спить воян-солдат. Серпень, 2014

ОСЬ ТВОЕ ЛИЦЕ, РОСІЕ

Загарбництво в обрамленні брехні, Що за собою чорну пустку сіє. «Лиш я розумна, а усі - дурні» - Ось істинне твоє лицце, Росіє. Мій край для тебе ласий був завжди, Любила і горілочку, і сало. А на подяку - безсоромно ти Козацьку волю чоботом топтала.

Мені ти затуляла криком рот, Щоб не було моєї мови чути, І гнали нашу долю у ярмо Твоєю злістю напхані рекруті. Але минулось... Відійшов мій страх, Вже не лякає образ твій пихатий. Я сил знайду,

щоб вдарить по зубах, Щоб не хотілось

більш когось кусати.

І лопне, наче бульбашка тремка, Твій гонор і амбіції дволики. І трісне трон в маленького царька, Який не зміг зробитися великим.

Серпень, 2014

БО ІНШОГО НЕ ДАНО

Іде війна... Ми ріднокрай боронимо,

Красу землі снаряди рвуть шомить. А ворог суне чорними колонами,

Щоб долю українську затемнить.

А Схід кишиш

російськими спецназами,

Щоб виконати путінський наказ...

Але зуміли розпізнать відразу ми

Отих, хто з нами,

їх, хто проти нас.

Хрипити Донбас,

брехливістю загоцаний,

Обману того чути дим гіркий...

Стають у стрій,

щоб стати оборонцями

Сини найкращі - хлопці-юнаки.

Відвага ваша з повними набоями,

І постаті - не згорблено-криві.

Синочки! Повертайтесь героями!

Та головне - вертайтесь живі!

Ховтень, 2014

Для судженого берегла тепло. Але прийшов вантаж

під знаком «200»,

І все навколо в печалі попливло. Були вони в селі найкраща пара, В щасливі дні їх кликала сурма...

Та міномет

в руках бандитських вдарив...

У неї був Іванко - і... нема.

Хоч кажуть всі:

він в тебе був героєм.

Слова привітні, серця не чужі.

Але, на жаль, їй од хвальби такої

Не робиться світліше на душі.

Тож згиньте, наші вороги прокляті,

Щоб вам вже не піднімати голови...

Ой, темно і печально жінці в хаті

Ще молодої... та уже вдови.

Я знаю: рані наші час загоїть,

Але сьогодні болісно без меж.

Доземно поклонімся героям.

І вдовам їхнім поклонімось теж.

А там, на Сході,

рвутися знов снаряди,

І я кричу, щоб чути було слів:

«О, Земле й небеса, в Бога ради

Не множте на землі

скорботних від!

Жовтень, 2014

ЩОБ ЖИЛА УКРАЇНА

Прийшла в нашу хату

тривожна година.

Хай кожен забне собі

в безлічі справ:

Все мусим зробити,

щоб жила Україна,

Щоб ворог підступний її не здолав.

І хай доведеться колись не дости,

Чи буде в кімнатах поменше тепла,

Але не дамо бандюкам-терористам

Чіпляти в нашім небі чужого орла.

Вже час позуватись

солодких ілюзій,

Прийшла до нас правди

оголена мить!

Тож викреслім того з переліку

друзів,

Хто словом кривим

нашу волю ганьбить.

Не будемо прати чужинські онучі,

Загарбництва ми розпізнали

секрет.

Нехай не зупинить

вкраїнську рішучість

Російських рекрутів

жаркий міномет.

Ми єдинство нашою Матір утішим,

Не біймося схвалених небом

щедрот.

Як будуть пани наші трохи бідніші,

Лише стане близьким

їм рідній народ.

В ці дні хай гуртує нас думка єдина,

Ми зло в нашім домі долали не раз.

Все треба зробити,

щоб жила Україна,

Спrijмаймо цей заклик

як Божий наказ.

Січень, 2015

**ЙДІТЕ ГЕТЬ,
ПРОКЛЯТИ МОСКАЛІ**

Ворог лютий в рідний край забрів.
По вкрайнській топчеться землі.
Розкидає власну лють та гнів.
Йдіте геть, прокляти москалі.
Хочете загарбати Донбас,
Мов простори ваші замалі.
Та не вдасться пересилити нас.
Йдіте геть, прокляти москалі.
Сунуты танки, юрбище солдат,
Крізь кордон наш лізуть сили злі.
Але скоро бігтимуть назад.
Йдіте геть, прокляти москалі.
Не підемо ми у найми, ні,
Щоб носить криваві мозолі.
Знак свободи в нас на знамені.
Йдіте геть, прокляти москалі.
В битві ожива козацький рід,
В нашій силі правда на чолі.
Разом з нами повторє світ:
Йдіте геть, прокляти москалі.
Грудень, 2014

ПРОСТО ЖИТИ

Удача - ніби той міраж
Всміхнулась... І сковалась тихо...
Уже пустий мій патронаш,
Щоб відстрілятися від лиха.
А лихо тихо підповза,
Воно зоветься просто «старість».
І несподівана слюза,
Вони зовуться просто «старість».
Бринить в душі, як на гітарі.
В гурті надуманих химер
Я був немов несамовитий...
А усвідомив лих тепер:
Яке це заоща - просто жити.

ЛИШЕ ОДНЕ ПРОХАННЯ

Що лишилося позаду?
Ой, позаду - літ та літ!
Вже давно з моєго саду
Облетів вишневий цвіт.
Що попереду - не знаю:
Може день, а може ніч.
Не знайшов доріг до раю,
Щоб добігти босоніж.
По своїй плетусь стежині,
Де трава у колючках,
Там, де ягоди ожинні,
Клапті неба на гачках.
Не кладу печаль на груди,
Не прискорюю ходу.
І хай буде те, що буде -
Все одно не обійду.
Лиши прошу святого Бога,
В мерехтінні суети,
Щоб до фінішу дороги
На своїх ногах дійти.

**Я ХОЧУ ДУМАТИ
ПРО ХОРОШЕ**

Не хочу думати про погане.
Хоча тривога, як гора.
Хай не засохне, не зів'яне
Росточок волі та добра.
Він важко зріє на нашій ниві -
Йому цвіт миру до снаги.
Та щоб не стали ми щасливі,
Вогнем озвались вороги.
А під двоглавим в позолоті
Зібралися усяка гідь.
Забаглось їм в своїм болоті
Вкраїнське сонце утопить.
Ta сонця нашого не засить
Нападників скажена лють
Відвага іде в народні маси,
Захисники у стрій стають.
І серед нас знайшлися типи
З фальшивим словом на вустах.
Я їм кричу: «Замовкні!», «Тихо!»
Не сійті паніку і страх.
Часи випробувань і гарту
Й утвердження: ми - козаки!
Тож доказім, чого ми варти -

І прісно, і на всі віки.
Свята лиш воля, а не гроши,
Хай це озветься для усіх.
Я хочу думати про хороше,
Бо думати про погане - гріх.
Січень, 2015

МИ ПИШЕМО ИСТОРИЮ

Ми поволі стаємо самими собою,
Ми відвагу ведем у запеклі бої.
Міць козацьку і мужність
вкраїнських героїв
Уливаємо в кров, щоб очистити її.
Ми мінєм сеbe для наснаги і віри,
Не ховаемо ляжність під ліве ребро.
Поступово здираєм
із власної шкіри
Зашкарубле від часу
московське тавро.
Не обманяйте вже нас
хитруни-баламути,
Не сприймаємо прокльонів
на вражім лиці.
Ми стаємо такими,
як треба нам бути,
Пишем «воля!»
зі знаком окличним в кінці.
В лютий час дуже треба
відчуття поруч брата,
Ми сьогодні записані всі у АТО.
Ми історію пишем
в руках з автоматом,
Перейначить її не зуміє ніхто.
Січень, 2015

БАГАТАЙ

Жив багатій - палац хороший.
Несли йому із міст та сіл.
Зсипались липкувати гроши
Йому в кишені звідсіль.
Добра усякого багацько
Мав цей крикливи, лютий пан.
Будинки, гроши і багатство -
Це все грабунки та обман.
Найбільше тішився, як до зали
Скликав підлізників своїх,
Щоб ті улесливо казали:
Ви, батьку, країць за усіх.
Гуляв, кричав - летіла слина...
Ta захворів, на мить притих.
І вмер... І на одна слізозина
Не впала із очей людських.

І ЯКОСЬ ПРОЖИВЕМ

Невдосконалість епохи,
Немов загадка теорем...
Дай, Боже, нам удачі трохи -
І, може, якось проживем.
Щось зачастила кривда в гості -
Аж душу забиває щем.
Нас, Боже, відведи од злости -
І, може, якось проживем.
Ми честь свою ганьбить не можем.
Ні, не ламаймо вічних тем.
Спаси од переляків, Боже, -
І, може, якось проживем.
Хай батьків клич іде до сина.
Освятим істину вогнем.
Дай, Боже, нам ще трохи сили -
І, може, якось проживем.
Ми од природи люди щирі,
Не розмокаем під дощем.
Дай, Боже, нам своєї віри -
А з цим, я певен, проживем!
Лютий, 2015

А ЦЕ, НАПЕВНО, ГОЛОВНЕ
Ми оживаєм, оживаем,
Долаючи одвічне зло.
Ми ще не стріліся із раєм,
Ta лиш би пекла не було.
Ми шлях долаємо в напрузі,

Ta нам завзяття до снаги.
Нехай радіють справжні друзі,
Хай згинуть наши вороги.
Хай наша мова барвінкова
Для долі запліта вінки.
Єднання - добрих справ основа
Хай буде з нами навіки.
Хай правди поступати діють,
Про це ми думали завжди.
А казнокрадів і злодіїв
В свої не пустимо ряди.
Хай переможні сурми грають,
А боязкість - горить вогнем!
Ми оживаєм, оживаем -
А це, напевно, головне!
Лютий, 2015

ПОВСТАНЬ ЖЕ ДУХОМ

Коли прокинешся,
народе мій, коли?
Коли в душі озветься волі трепет?
Запряжені у ярма, як воли,
І думаєм, що так воно і треба.
Все зганьблено, розпродано усе,
Пані твої без совісті і честі,
Їх слово втіху нам не принесе,
Bo там брехня і клоунада жестів.
Тебе цепами тягнуть
в «Руській мір».
У хитроці заплутати хочуть знову.
Чого мовчиш? Не чути до сих пір
Твое правдиве і рішуче слово.
Ні, ствердиться

лиш можна в боротьбі

На часі вже ота критична маса.
Як сурму мужності візьми собі
Вогненне слово нашого Тараса.
Не притуляйся більше до біди
Послухай ширій заклик свого сина.
Повстань же духом.

І світу доведи -
Шо ти - народ, і дім твій - Україна!

Червень, 2013

**ЩОБ ОЗВАЛИСЬ ДЗВОНИ
ПРАВДИ І ДОБРА**

Піднімає свято уроčисто прapor,
Перед ним зініму я з голови кашкет.
Є в нас Незалежність...

Хочеться ще правди

Й чоловіх завзятих,

що ведуть вперед.

Bo у нашій долі зла глибокі ями.

Їх долати, браття, маємо самі.

Перше - з душ лякливих

зміймо темні плями,

Якщо ми не хочем жити у ярмі.

Хай не стихне наша

срібнострунна мова.

В тих спитати хочу,

хто в злобі охріп:

- Чому рідне слово

вам - немов полові,

Хоч і добре ється український хліб?

З оточі криниці вмиймося водою,

Bo очистити совість,

і, може, якось проживем.

На жаль, темніють колорити -

Спrijамо ми із жалем.

Дай, Боже, совість не згубити -

І, може, якось проживем.

Ми од природи люди щирі,

Не розмокаем під дощем.

Дай, Боже, нам своєї віри -

А з цим, я певен, проживем!

Липень, 2013

дивляться похмуро

Лиш би не спинялась до мети хода.

Дай нам, Боже, міці,

забери в нас кволість,

І хай відлітає згорблennість стара.

Щоб під рідним небом,

в рідному роздоллі

Обізвались дзвони правди і добра.

Липень, 2013

СТАНЬ ОБОРОНЦЕМ

Коли вже недруг перейшов кордон

Й від куль нападницьких

ось-ось кров близне,

Стань оборонцем -

перший твій закон.

Забудь про все -

і захищай Вітчизну.

В брехню зодія твого напасть,

В словах його і хитроці, і зрада.

Будь оборонцем -

сили Бог додасть,

Будь переможцем,

бо з тобою правда.

Квітень, 2014

СТАНЬ ОБОРОНЦЕМ

Коли вже недруг перейшов кордон

Й від куль нападницьких

ось-ось кров близне,

Стань оборонцем -

перший твій закон.

Забудь про все -

і захищай Вітчизну.

В брехню зодія твого напасть,

В словах його і хитроці, і зрада.

Будь оборонцем -

сили Бог додасть,

Будь переможцем,

бо з тобою правда.

Квітень, 2014

СТАНЬ ОБОРОНЦЕМ

Коли вже недруг перейшов кордон

Й від куль нападницьких

ось-ось кров близне,

Стань оборонцем -

перший твій закон.

Забудь про все -

і захищай Вітчизну.

В брехню зодія твого напасть,

В словах його і хитроці, і зрада.

Будь оборонцем -

сили Бог додасть,

Будь переможцем,

Найперше, допис, розміщений мною майже три роки тому на сторінці мовної програми «Чорним по Білому». Натрапив на нього нещодавно цілком випадково і з сумом подумав, що, попри всю метушню і гори словесної полови, попри невмирущу, але вже впродовж десятиліть ледь дихаючу надію, в літературному полі України за цей величезний проміжок часу, насправді, небагато змінилося. Попри те, що на нього не було жодної реакції, саме він змусив мене взятися до сьогоднішньої теми. Ось цей допис:

«Вчора слухав ефір з пані Тамарою Гундоровою. Пострадянська література, сучасні українські письменники... Тема дуже деликатна, діткива, навіть болісна. Пані Тамара визначає сучасну українську літературу як постколоніальну. На загал, вона має рацію, але, погодтесь, це залежить від того, що читати. В даному разі, на аналіз яких творів побудовано дослідження. Я гадаю, що порівняння пострадянської української літератури і, скажімо, постколоніальної індійської є дуже умовним. Бурхливий розвиток літератури в колишніх колоніях нічим не нагадує мяного тління вогнища нашої літератури. І справа не в письменниках. Письменники є. Щоправда, ембріональний стан українського видавництва спричинив до того, що знаємо лише кілька імен, як от Андрухович, Курков, Забужко, Шкляр, ще кілька, та й по всьому.

Нещодавні парламентські слухання, навіть з полу-м'яними промовами Слави Кириленка та пана Капранова, неспростовно за- свідчили, що «...воз и ныне там...», що люди, від яких багато в чому залежить той самий стан вітчизняної літератури, елементарно не усвідомлюють всієї глибини тої ями, в яку її, літературу, запроторили, не розуміють шляхів виходу з того сорому. Та безпорадність одних і зла воля інших (нічого ж не відбувається просто так!) не може не обурювати.

Ми все силкуємось сприймати себе якось особливо винятково. І мова наша солов'їна, і письменники наші особливі. І це нормально, до певних меж. Далі ж треба пам'ятати, що є ще й інший світ, мови якого нічим не гірші й для вуха їх носіїв не менш мелодійні та «солов'їні», ніж наша, що там теж існують свої, як не дивно, високо-чолі письменники – успішні, на відміну від наших. На мою скромну думку, не варто намагатися на кожному кроці винаходити свого велосипеда. Література наша має давню і розлогу історію, має славетні на весь світ. Але її не може уявити собі Гемінгвея, Лондона, чи Коельо членами НСПА чи НСПБ? Письменницька праця, насправді, є настільки інді-відуальною, що не потребує жодних спілок. Якщо вони де й існують, то мають лише дуже вузьке утилitarne спрямування.

Недоброї пам'яті Коба витворив колись ті творчі спілки, аби тримати творчу

видавництв, ладних видавати вашу книгу за ваші ж гроши. В Україні це, схоже, єдина опція. Лінівий український видавець не бажає брати на себе жодних ризиків, таких звичайніших в цій справі. Набагато легше друкувати за державний кошт чи на гроші спонсорів, грантів напівзабуті імена (деякі видавництва навіть спеціалізуються на тому), обмежитися кількома вже апробованими авторами. Справа тут ще й у тім, що для того, аби мінімізувати ті ризики, видавець має добре розумітися на своїй справі, бути в по-

частину класового прошарку «докумінзумокрюкоючого» суспільства під щонайпильнішим контролем. Це витворило потворну ієрархію класиків-корифеїв-маститих-відомих-молодих, якою послуговуємося і донині. Крім усього, перебування в такій отарі давало відчуття власної винятковості, обраності. Схоже, що деякі з наших «кориць» і досі дивляться на світ через ті повторно викривлені скельця. Але ж зверхність у ставленні до менш титулованих письменників далеко не європейська етична норма.

Посттоталітарність, не-життєздатність нашого книgovидавництва полягає ще в тому, що ми фактично

найкращих. Часто буває, що вже згадувані літературні агенти пропонують письменникам контракти з іншими видавництвами, ще до того, як книга добирається до столу видавництва Гарпер та Коллінз.

На жаль, наші видавництва тримаються холодно й недоступно, нагадуючи тим нікчемних імпонтентів. Місце тому я запропонував кільком провідним видавництвам видати книгу-дослідження «Павло Михнович Бут – Лицар Зрадженії Волі». Книжка присвячена майже недосліджений сторінці історії Краю, сторінці, колись зумисно перекрученій, подіям, не усвідомленім на загал. І що ж? Жодної реакції. Скарги на неувагу з боку держави, на зруйноване книгорозповсюдження – ось їх пісня.

На жаль, ми дещо переоцінюємо можливості мас-міdia впливати на владу. Найбільше, на що здатні

так, як належить хазяйну, наївно очікувати на те, що хтось буде застоювати твої інтереси краще за тебе самого. Саме тому зміни самого погляду на владу є вкрай необхідними.

Кажуть, нечистий криється в деталях. Вкотре звертаю увагу мого читача на те, що підлегле становище народу по відношенню до влади зафіковано на вівіт в Преамбулі до Конституції України. Порівняйте: «Ми, народ Сполучених Штатів, для створення досконалішого союзу, встановлення правосуддя, забезпечення внутрішнього спокою, запровадження спільнотої оборони, сприяння загальному добробуту та забезпечення нам самим і нашим нащадкам благ свободи, видаємо і встановлюємо цю Конституцію для Сполучених Штатів Америки» – і «Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішніми та прийдешніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, приймає цю Конституцію – Основний Закон України».

Де ми чуємо голос народу, а де голос функціонерів, які привласнили собі право говорити від імені народу? Отож... Як бачимо, порівняння не на нашу користь. І це не просто обмовка. Це, як на мене, дуже суттєво. Не дивно ж, що й сам текст Преамбули до української Конституції, попри всю його барвистість та багатослівність, попри всі оті «дбаючи..., піклуючись..., прагнучи..., усвідомлюючи», виглядає, насправді, вихолощеним, позбавленим конкретики. Не дивно, що на практиці «прагнення» функціонерів від влади упродовж всіх років Незалежності рідко співпадали з прагненнями народу, з його потребами, а не втімне «піклування» привело ледь не до тотального його зубожіння, до розгребування донедавна багатої країни.

Саме тому зміна нашого сприйняття влади, її місця й призначення в структурі суспільства є потребою ключовою, притому, нагальнюю, невідкладною. Не можемо й мріяти стати успішним, рівноправним членом великої європейської сім'ї аж доти, доки не буде в Преамбулі української Конституції, а й на підкірці нашої влади не буде вписано, що найважливішою, по суті, єдиною функцією Української держави є якнайповніше задоволення, забезпечення інтересів української нації, її розвиток і процвітання.

(Продовження в наступному номері)

Валентин БУТ

ПОЛІТИЧНЕ РУКОБЛУДЯ І ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

тоці літератури, відчувати сьогоднішні та передбачати завтрашні й позавтрашні тенденції в ній. Треба, крім того, добре знати ринок, відчувати читацькі інтереси, потреби. Маємо таких видавців? Отож...

За такої системи зовсім не дивно, що нові імена в українській літературі з'являються ой як не часто! А чи ж є вони? Наважусь відповісти на те ствердно. На сайті Клубу Поезії журналу «Дніпро» я знаю чимало справді чудових поетів і поеток. Це і Наталія Данилюк, і Наталія Крісман, і Наталія Мазур, Галина Литовченко, Лілія Ніколаєнко, Олена Іськова, Ольга Кричинська, Володимир Шевчук, Вячеслав Романовський, Віталій Назарук і ще багато інших. Чи бачив іх книжки? Дякувати творцям того сайту, але ж чи багато людей знають про нього? Я вже мовчу про прозаїків... Отже, чи має український читач можливість вибору? Навряд чи...

Тут є ще одна проблема, породження тоталітарного суспільства, – маю на увазі формалізацію літературного процесу. Ми звикли, щоб письменник був «справжнім», при регаліях, при найміні, щоб мав посвідчення НСПУ. Кoliшній літературний функціонер на тих же слуханнях в парламенті бідкався, що нині книгу може видати «...всякий, хто закроїв якусь копійку...» Бідкався, що його задарували вже до краю тим літературним непотребом. Графоманії, звісно, ніхто не скасовував. Існує в усьому світі. Але ніде з того колишній голови письменницьких спілок не роблять проблему. Може, тому, що письменницьких спілок у світі не так і багато? Можемо уявити собі Гемінгвея, Лондона, чи Коельо членами НСПА чи НСПБ? Письменницька праця, насправді, є настільки інді-відуальною, що не потребує жодних спілок. Якщо вони де й існують, то мають лише дуже вузьке утилitarne спрямування.

Варто було б почати хоч би й з того, аби якесь з найбільш шановних видавництв створило сайт, на якому змогло б відслідковувати нових авторів, вибирати тих, які пропонують щось нове, цікаве, тих, чиї рейтинги фонтанують вже на тому сайті, відчути через той процес подих життя, врешті-решт. Як зразок, можна навести приклад вже згадуваного сайту Автономії, де відшліфувують свою мастерність, просувають свої роботи автори будь-якого віку з усього світу, куди приходять навіть ті, хто вже видав свої твори, аби отримати рецензію від знаменитого видавництва. Дружня порада, конструктивна критика є бажаними і доступними ресурсами цього сайту. Видавництво ж, за бажанням, отримує

Але, схоже, їх влаштовує і злодійкувата позиція сьогоднішньої держави й власна монополія.

Саме ці вериги на наших ногах, на мою думку, заважають тому, аби українську літературу знали в Європі і, що важливіше, заважають українському читачеві полюбити свою вітчизняну літературу. Проблема ця, справді, непроста, але не з тих, які не можна вирішити.

* * *

Проблема не з тих, які не можна вирішити... Насправді, я давно збирався торкнутися дуже важливої, як на мене, теми української літератури, але кожного разу чергове напруження політичного життя країни змушувало реагувати на ті збурення. А їх вистачало. Фантомні болі ампутованого Криму, кровоточівки рана Донбасу... І на тім тлі – як не колаборація моєї влади з агресором, то гвалтування нею національної грошової одиниці, маніпуляції з банківським капіталом, гвалтування парламенту, спровоковані нею побоїща під його стінами, подальше нищення економіки, квітуча корупція у її найвищих ешелонах, контрабанда, пригріта під її владним крилом, утиск свободи слова – спроба закриття програми Савіка Шустера, дивні ігри навколо газет «Флот України» та «Кримська світлиця»...

Відсторонитися, не реа-

віс разом аналітичні статті, викривальні репортажі, сенсаційні ток-шоу без реального тиску суспільства – це змусить сьогоднішню владу так чи інакше пристосуватись, приховувати свою манкуртську, злодійську сутність, не змінюючись насправді. А це означає ще більше псевдопатріотичної риторики з її медоточивих вуст, ще більш досконалі методи обрадання народу.

Наша мета, насправді ж, інша. Ми хочемо не зміні вивісок, не зміні декларованих векторів, а реальні зміни країни, де не буде місця остогідлій кумократії совкового розливу, де влада буде раз і назавжди відділено від приватних бізнесових інтересів, виключено щонайменш можливості використання владних важелів задля особистої нахиви, де влада, поставлена під контроль суспільства, буде змушена працювати не на інтереси своєї кишені, а виключно на його, суспільства, інтереси.

Але задля цього не досить косметичних змін. Мова ж іде навіть не про зміну недологої влади, яка, як би те не сумно було визнавати, є віддзеркаленим станом самого суспільства. Мова іде про пробудження його, суспільства, від надто довгої, затяжної сплячки – пробудження і усвідомлення себе найвищою владою в державі. Не усвідомивши себе хазіном в своєму домі, не ставши ним не на словах, а на ділі, не почавши чинити

Минає сто років, як не стало Івана Франка (1856-1916). Він помер 28 травня 1916 року. Інколи замислюємося: нам бракує такого велета духу і тепер!

«З'язав французьку науку з українською»

Федір Вовк народився 1847 року у селі Крячківцях Пирятинського повіту Полтавської губернії. Походив із старовинного козацького роду. Закінчивши Ніжинську гімназію, вступив до Новоросійського (Одеського) університету, невдовзі перевівся на природничий факультет Київського університету імені Святого Володимира. Вивчав хімію, ботаніку, зоологію, порівняльну анатомію, анатомічну антропологію. До речі, дослідники відзначають, що початок біографії Федора Вовка напрочуд схожий із біографією не менш видатного українського вченого — дослідника М. Миклухо-Маклая. Його батькам через певні життєві обставини довелося замінити українські прізвища на більш «благородні». Так, Макуха став Миклухом, а Вовк — Волковим (саме так нерідко підписував свої праці Федір Вовк). Згодом обидва навчалися на природничих факультетах університетів (Миклухо-Маклай — Московського, а Ф. Вовк — Новоросійського та Київського). Після закінчення університету Федір Вовк стає активним учасником кійської «Громади». Разом із М. Драгомановим, В. Антоновичем, Тадеєм Рильським, П. Чубинським, П. Житецьким бере участь в організації недільних шкіл, виданні літератури українською мовою та збиранні етнографічних матеріалів. Протягом 1874-76 років Федір Вовк працює помічником ревізора губернського секретаря і водночас, як засновник і дійсний член, у Південно-західному відділі Російського географічного товариства. У 1874 році бере участь в організації та діяльності III Археологічного з'їзду, а протягом 1875-76 років разом з В. Антоновичем працює в археологічній експедиції у Київській та Волинській губерніях. Активна участь громадців викликала переслідування з боку царського уряду. Тому у 1879 році Федір Вовк змущений був емігрувати за кордон. Невідомо, якою була його подальша доля, якби після довгих поневір'ян у Румунії, Болгарії та Швейцарії він не опинився 1887 року в Паризькій загальновизнаному центрі антропологічної науки тих часів. Протягом кількох років відвідував лекції та практичні заняття у антропологічній школі, заснованій Полем Броком. Йому почастило також слухати лекції та займатися науковою роботою у Школі вищих досліджень, Музеї історії природи, Музеї Трокадеро. Ознайомився із доборком провідних французьких вчених (Манувріє, Топіара, Ерве, Амі, Летурно), які ґрунтуються на синтезі антропології, порівняльної етнографії та археології.

За активної підтримки ученого Луї Манувріє підготував докторську дисертацію «Скелетні видозміни ступні у приматів та в людських расах», присвячена еволюції стопи мавпи та людини в процесі антропогенезу. Після її успішного захисту здобув ступінь доктора природничих наук Сорбонського університету. За видатні наукові успіхи Паризьке антропологічне товариство нагородило його великим медаллю П. Брука та щорічною премією Годара (1901). Згодом учений дістал премію академіка К. Бера від Російської Академії наук (1906). Окрім того, він став членом паризьких Історичного, Дійсторичного та Антропологічного товариств. Дослідники відзначають, що починаючи із 60-х років XIX століття з'явилися окремі статті і навілики за обсягом книжки, присвячені опису фізичних рис людей із різних областей України, однаке лише праці Вовка спиралися на ґрунтовну тео-

НАМ БРАКУЄ ТАКОГО ВЕЛЕТА ДУХУ!

Постаті

ку соціалістичного руху в Галичині. Навіть противився гаслу політичної самостійності України, стверджуючи, що це вигідно панівним верствам, а не трудачкам. Після смерті Михайла Драгоманова звільнився від його ідейних впливів і перешов на позиції самостійництва. Розрив із соціалістами був зумовлений тим, що Франко твердо усвідомив: соціалізм не приведе до національного визволення України. Під соціалістичними гаслами більш могутні нації можуть поглинути інші, економічно і соціально слабші. Так і сталося.

Тривалий час Іван Франко перебував під ідейним впливом Михайла Драгоманова, проводячи федеративні принципи в теорію і практи-

Приклад: Росія — Україна, чи не однієї конфлікт. Він говорив, що польська соціал-демократія є найтяжчі вороги українства, але російська соціал-демократія є далі гіршим ворогом, ніж російське самодержавство і російська цензура. Бо коли самодержавний тиск є тиском фізичним, в'яже руки, затуляє рота, то соціал-демократизм краде душі, напоює їх пустими і фальшивими доктринами, відвертає від праці на рідному ґрунті, словом, знебарвлює українську націю. Переїзд на відверті самостійницькі позиції зумо-

вив розрив Івана Франка з Радикальною партією. Тоді він стає одним з керівників (лідерів) Української національно-демократичної партії.

Ідеалом у суспільному житті Іван Франко вважав вільну незалежну націю. Все, що йде поза нацією, є обманом або прикриттям для поневолення іншої нації. Для досягнення цієї мети (мета — здобуття волі, незалежності!) не школа жодних жертв. Пророчі слова: волю без зброй не здобути! Ці ідеї, які Іван Франко почав сповідувати на зламі століть, стали домінуючими в Галичині:

«Не пора, не пора, не пора Москалеві, ляхові служитъ...».

Ідеал незалежної держави

згуртував усі прошарки українського суспільства. Згодом це зумовила тривалу і вперту боротьбу галичан з переважаючим ворогом у часи Визвольних змагань 1917-1920 років. А тепер хіба не так?..

АКТУАЛЬНО! Коли у Львові відбувався похорон Івана Франка, за домовленістю представників вищого командування обох ворогуючих сторін російські та австро-угорські війська на три дні припинили будь-які боїві дії на фронтах Першої світової війни. Слово — честь! Чи мають слово честі separatisti та їхні поспіаки на Сході України?..

Тарас ЛЕХМАН,
журналіст

ретичну підготовку і ретельно зібраний матеріал. Перебуваючи за кордоном, він започатковує систематичне антропологічне дослідження на теренах України, що дістало підтримку Паризького антропологічного товариства.

«Федір Кіндратович Вовк, усіма своїми думками та почуттями в Україні перебуваючи, бере на себе важку місію — з'язати українську науку з французькою і стає на довгі часи чи не єдиним містком, через який наукові думки Західної Європи доходять до нас і навпаки», — писав учений Л. Чикаленко. У 1903 році на запрошення Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові і відомого історика Михайла Грушевського, Вовк працює в експедиціях на Галичині та Буковині. Під його керівництвом зібрані велики за обсягом матеріали із соматології (розділу антропології, що вивчає фізичні риси живої людини).

учений назвав «українським антропологічним типом». Федір Вовк відзначав, що українці виявляють морфологічну спорідненість із південними та західними слов'янами, окрім поляків. Його висновки не сприйняли представники московської антропологічної школи, зокрема, академік Д. Анучин. Водночас, дослідження Вовка прислужилися для подальшої роботи українських вчених — І. Чаковського, А. Носова, С. Руденка, Р. Єндика. Зрештою, не дивно, що ім'я Федора Вовка було на десятиліття вилучено із історичного обігу. Концепція українського вченого аж ніяк не вписувалася в теорію про «злиття братніх народів». Своїми дослідженнями вчений розвинував псевдонаукові теорії імперських істориків М. Погодина, А. Соболевського, котрі лукаво доводили, що Україна — усього лише «юг Росії», її окраїна. Власне, заперечувалося саме існування українсько-

звичайне шукання скарбів, золота для прикраси Ермітажу», відзначав Федір Вовк. Він не боявся бути «незручним» для свого оточення; нерідко звертався до придворних вчених «словесне, і на наукових зборах, і друком, благаючи їх принаймні не нищити при своїх «дослідах» кістяків людських та звірівих, які можуть дати природознавству величезної ваги матеріал».

Саме такий матеріал з широкого кола питань матеріальної та духовної культури українців — мисливства, рибалства, скотарства, землеробства, засобів пересування, іжі, будівництва, одягу та обрядів, і пощастило зібрати Федору Вовку. За нарис «Етнографічні особливості українського народу», а також за антропологічні дослідження Федір Вовк отримав золоту медаль Російського географічного товариства та звання доктора «honoris causa» від Петербурзь-

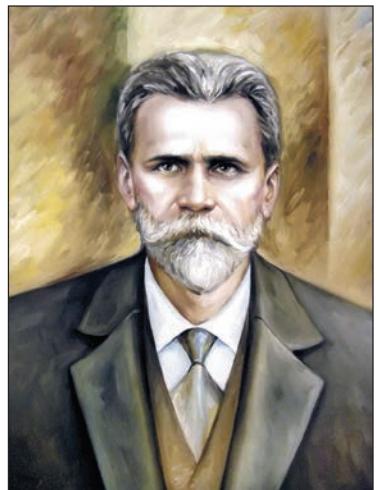
році В. Хвойкою на околицях Києва. Після бурхливої дискусії на сторінках археологічних видань, більшість тогоджих російських учених погодилися із Федором Вовком. Та найбільшою перемогою ученої є відкриття ним у 1908 році нині всеєвропейським відкриттям верхньої палеолітичної стоянки біля села Мізин на Чернігівщині. Ім'я Федора Вовка нерозривно пов'язане із трипільською культурою — однією із найдавніших у розвитку людської цивілізації. Під час розкопок під керівництвом вченого були знайдені непревершенні шедеври мистецтва кам'яної доби: унікальний браслет на пластині з бивня мамонта, стилізований жіночі статуетки. За допоміж про це, що Федор Вовк отримав премію Каана. Глибокі знання народного побуту, звичаїв, історично-географічного минулого України знайшли відображення у грунтовній монографії «Український народ в його минулому та сучасному», яка вийшла у Петрограді 1916 року. До неї увійшли дві праці — «Антропологічні особливості українського народу» та «Етнографічні особливості українського народу». І знову вчений обстоює думку про те, що українці становлять окремий антропологічний тип, який різиться від сусідніх слов'янських народів. Словнений енергії та бажання працювати, Федір Вовк отримав золоту медаль Російського географічного товариства та звання доктора «honoris causa» від Петербурзької університету.

...На жаль, сміливим планам вченого не судилося здійснитися — раптова смерть усе перекреслила. Похвалили Федора Кіндратовича на сільському цвинтарі поблизу білоруського міста Жлобина. Через кілька років учень Вовка О. Алешо у тяжких умовах післявоєнної розрухи переїхав із Ленінграда до Києва багатою книгохранилищною та архівною бібліотекою. Вони були зосереджені у Музеї (згодом — Кабінеті) антропології та етнології ім. Федора Вовка при Українській Академії Наук. Музей складався із трьох розділів: етнографії, антропології та передісторії. Перед українською антропологічною наукою відкривалися нові можливості, проте на порозі вже постала зловісна тінь тридцятих років... Науковий заклад було знищено, його тодішнього керівника М. Рудинського — репресовано, а Федора Вовка на довгі роки оголошено «українським буржуазним націоналістом»... І хоча за радянських часів спадщину видатного вченого використовували усі антропологи та етнографи, це не завадило вилучити її з наукового обігу і заховати у «спецхрани». У 1972 році з галерей визначних вчених у приміщенії секції суспільних наук Академії наук навіть знищили його портрет.

Проте час, як відомо, рано чи пізно розставляє крапки над «». Тож нині маємо змогу глибше осягнути постать видатного українського вченого Федора Кіндратовича Вовка, який належав до плеяди найбільш яскравих особистостей кінця XIX — початку XX століття. Його ім'я має посисти гідні місце поряд з такими видатними особистостями, як Пантелеймон Куліш, Іван Пулюй, Микола Костомаров, Володимир Антонович, Павло Чубинський, Іван Франко, Михайло Грушевський. Настав час належно поцінувати видатного вченого, який прославив Україну у світі.

Наталія ОСІПЧУК,
письменниця, член НСПУ

ФЕДІР ВОВК — ВЧЕНИЙ, ДОСЛІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОГРАФІЇ ТА АНТРОПОЛОГІЇ

го народу, його мови і культури. Своїми працями Федір Вовк довів: українці — окремий, відмінний від інших слов'янських народів, антропологічний тип, що має цілком оригінальністітнотипу особливості. Завдяки низці його праць на українському матеріалі з порівняльною етнографії — нового в той час у Європі методу систематизації, класифікації та обробки етнографічних даних, українська етнографічна та археологічна науки піднялися на один рівень з європейськими народознавчими науками кінця XIX — початку ХХ століття. До появи праці Федора Вовка українська етнографія була простим описом особливостей народу, у якому переважали захоплення лінгвістикою та фольклором. Український вчений, дотримуючись ідеї зasad французької антропології, переважно довів, що етнографія є галуззю антропології як передісторії. Перебуваючи тривалий час у вимушенні еміграції, Федір Вовк старався вивчити багаті етнографічні колекції музеїв Софії, Неаполя, Рима, Відня, Берна та інших європейських міст. Матеріальну доводилося нелегко (у Добруджі Вовк заробляв розфарбуванням селянських возів), але наукової діяльності не залишав.

Світове визнання принесла вченому надзвичайна цікава, але, на жаль, і досі не опублікована в Україні робота — «Шлюбний ритуал та обряди на Україні», надрукована спочатку в Болгарії, а згодом у Франції (1892). Серед численних етнографічних праць Федора Вовка — розівідки про народні назви рослин, сільські ярмарки та їх значення, народний орнамент, побратимство; присвячені дерев'яним церквам. Самобутній оригінальний матеріал, зібраний українським вченим, сягає європейсь

Данило Кононенко у нинішній «Світлиці»... Майбутня книжка з творами переможців та учасників літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені Д. Кононенка стане ще одним пам'ятником поетові...

У перший же день, а це був День вишиванки, коли «Кримська світлиця» оголосила збір коштів на видання збірки творів переможців літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені кримського поета Данила Кононенка, на картку «Приватбанку» №41 49 47 78 42 42 13 62 на ім'я Ольги Лещенко надійшли перші кошти, і це були кошти від кримчан, які сьогодні, на жаль, перебувають за межами півострова. На сторінці у ФБ я зробив оголошення з гаслом «Я вірю — книжка буде!» — і через декілька час отримав від нашого земляка, чудового поета Івана Левченка вітання зі святом з пристисом, що на вказаний рахунок вже наді-

слані перші кошти. «Щиро зичу вам успіху й сил, аби нове видання додала снаги юним переможцям конкурсу імені дорого моєму серцю Данила Андрийовича Кононенка. Хай щастить усім добром людям у цій перспективній і благородній справі. Сподіваюся, що ця світлиця віра почується всіма, кому не байдуже рідне слово! I таки книжка буде! Неодмінно буде!» — написав Іван Левченко.

Не встиг я дочитати вісточку від Івана, як Ольга Лещенко повідомила, що ще один кримчанин — севастопольський привітав «Кримську світлицю» з Днем вишиванки та з початком збору коштів на книжку переможців. Ним виявився капітан

другого рангу Костянтин Плахотнюк, який вже надсилає кошти для проведення конкурсу прямо із зони АТО. Нині Костя повернувся додому, з чим ми його вітаємо і дякуємо, що продовжує підтримувати талановитих дітей України, адже він теж батько двох дітей і добре розуміє, наскільки дітям необхідна турбота дорослих.

В трійку перших, хто відгукнувся і перерахував кошти, увійшла також киянка Ольга Корнюшина. Отже, якщо так піде й далі, то незабаром ми всі разом відвітимо вихід першого видання збірки творів переможців літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені Д. Кононенка! Звичайно, це тільки початок, але ми радімо кожній гривні. Юні переможці конкурсу, їхні твори заслуговують на те, щоб це була не просто збірочка, а справжня книжка, яка стане дорогоціким і стимулом для майбутніх конкурсантів, які, я впевнений, вже готовують свої нові роботи для нового конкурсу. Головне — зібрати ті коло талановитих дітей, які розуміють, що слова про побудову нової, демократичної, європейської держави Україна не розходяться з ділом. I тоді нове підростаюче покоління буде по-справжньому відстоювати рідну мову і культуру в рідній державі.

Чомусь у нас постійно пропонують юним любити і мріяти про

державу, яка буде колись. Це мені починає нагадувати ті далекі радянські часи, коли ми всі «будували комунізм», і поки ми всі вірили і будували, тодішні комітети лідери жили в ньому. I дожились, що розвалилась не тільки радянська держава, але й сама віра в загальне братерство і «рай», який, виявляється, будувався тільки для партійної еліти.

Отже, не дамо нашим дітям, талановитим конкурсним «дітям України», зневіритись в національній ідеї — якою повинна стати наша Україна. Саме так: національна ідея — достойне життя в Україні! I якщо сьогодні держава не в змозі запропонувати нашим дітям той мінімум, який їх не розчарує, який зупинить відтік талантів до чужих країв, то ми з вами, прості українці, повинні зберегти майбутнє для нашої держави, тобто, наших дітей.

Волонтери зберегли від військового краху нашу країну, невже ми неспроможні зберегти Україну від краху культурного, морального, повернути втрачене — нашу мову, від якої на законодавчому рівні відмовляються народні обранці! Мова живе, коли нею спілкуються, коли вона звучить на вулицях, в кафе, кінотеатрах, державних установах. А депутати чомусь провалюють закон, за яким українська мова

мене; а може, він просто не міг на мене дивитись, бо згадував маму? Опіля місяця розмов з мамою я зрозуміла, що вона хоче приїхати до мене і остаточно забути про тата. Я бачила, що вона його любить і їй тяжко. Ale мене вона любила більше, як власне і Україну.

Потім в Криму з'явились зелені чоловічки... I все змінилось. Дідусь помер. Приїхала мама, і після похоронів забрала мене. Після цього ми дуже багато плакали. Це була велика втрата. А коли ми повернулись додому, в нашу квартиру, тата там не було, його речей — теж. Мама сказала, що я його більше не побачу.

Так і сталося. Тепер, коли я тут, в потязі, що прямує до Криму, я б хотіла востаннє побачити тата. Хоча, може, він і не захоче побачити мене, але я хочу, бо він все є моїм татом, який грався зі мною в дитинстві і розповідав казки... I захищав від усього злого. Ale він покинув мене... Тоді, коли наші вікні розбивалися від осколків гранат, його не було, щоб допомогти. Замість тата мене захищала мама. Вона заклеювала вікна пілівою, яка зовсім не допомагала, але мама намагалась зробити все для того, щоб в нашій домівці стало безпечніше. Ale у неї не вийшло.

Мама відправила мене до бабусі, бо ситуація гірша, ніж мама того хотіла. Все набагато серйозніше, бо вчора сусідній будинок обвалився. Там загинуло багато людей. Вони були нашими знайомими, а ще там був мій однокласник, з яким я грава у футбол на майданчику в дворі, але то було давно. I цього більше не буде. Mama каже, що він пішов до раю. Ale я не вірю. Bo він — у зоні АТО, а там немає раю, там — пекло. I смерть. Meni снілось, що там живе смерть. I вона сказала, що — зовсім поряд. Я її не бояюсь, але мені моторошно від згадки про страхи війни.

Ще декілька сотень кілометрів — і я буду в Криму, а там немає обстрілів. Ale там є окупація. Tam панує неволя. A отже, я не зможу ходити в українську школу, про яку так довго мріяла. Я не зможу співати гімн України і відчувати єдність із зовсім незнайомими людьми. Я бажаю таких простих речей, але їм поки не втілиться у життя. На жаль, все те, про що розповідала мама, існує лише на вільній території. A я про неї лише мрію...

Ale коли я виросту, то обов'язково житиму в Україні, де не буде окупації і війни... I смерті. Таких слів навіть не згадуватимуть. A ще на всій території моєї Батьківщини буде лягніти гімн, за який ніхто не страждатиме. Mi будемо відчувати єдність і силу у священній пісні наших предків, сучасників і нашадків, котрі житимуть заради України. Bo всі ми — патріоти своєї неповторної ненічині-Батьківщини, яка плекала нас століттями, наспівуючи солов'їною колискових пісень, що загартовували і несли з собою головний заклик, котрий зберігся до сьогодні і лунає звідусіль: «Слава Україні!»

Миррослава ТЕРЕЩЕНКО,
учениця Богуславської спеціалізованої
школи №1
Кіровська область

Я ВІРЮ — КНИЖКА БУДЕ!

мала стати обов'язковою для держслужбовців! То що — ми повинні чекати, коли ці «патріоти» почнуть думати про українську поезію, прозу, публіцистику? Не треба чекати — робімо самі і разом! Все починаємо з себе! Скажімо, держава — це я! Все, що зробив я — це і є побудова тієї країни, в якій я хочу жити і хочу, щоб в ній жили мої діти. Все просто! Вони не помічають нас, а ми від цього і не страждаємо, а навпаки гуртуємося — і стаємо державотворцями на всіх рівнях! Як тільки ми зрозуміємо, що «вони» нам не потрібні, що ми добре обходимось і без їх вдаваного «керування» — mi будемо непереможними, як і та справа, яку mi будемо робити.

Тому я впевнений, що книжка переможців літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені D. Кононенка обов'язково буде, тому що є ми з вами! Є талановиті діти, які пишуть і будуть продовжувати писати правдиву історію нашої держави. Як, наприклад, школярка Мирослава Терещенко з Ківшини, котра виборола в нашому конкурсі друге місце в номінації «Проза», з конкурсною роботою якою mi пропонуємо сьогодні ознайомитись нашим читачам.

Олесь ТАВРІЙСЬКИЙ

м. Сімферополь

БАЙДУЖА ПРОХОЛОДА ПОЧУТТІВ, РОЗГАДАНИХ ВІЙНОЮ

Година безглуздих вагань і змішаних з думками питань зливались у безмежний хаос чогось приземленого і такого по-далекому невловимого. Що буде далі? Що буде тоді, коли моя нога ступить на чужу і водночас таку рідину з дитинства землю? Чи зустрінеть мене бабуся у своєму дивовижному маленькому будиночку і чи буде рада мені?

Ні, цього не буде. Час вже облишили даремні сподівання. Нічого хорошого не буде. Крим втратив свою маленьку незалежність вже давно. Той дивовижний будиночок став тихим і по-буденному сірим після смерті дідуся. Після тієї трагедії він втратив свою казковість, яка обрамляла його пошарпані й такі таємничі закутки. Все зазнало кардинальних змін.

Дош вистукував свою мелодію, вдарючись у вікно. Трійця на склі нагадувала про кулю, яка колись знайшла там свій останній прихисток. Краєвиди за вікном тонули в весняній байдужості природи, вбитій чимось дуже страшним і миттєвим. Запах свіжості був незримо пов'язаним із п'янким димом, що просочувався в усі грані тогого тимчасового перебування на цій планеті. Чи можна так швидко втратити цікавість до життя і всіх його тонкощів?

Можна. Все стає можливим, коли чуєш і бачиш те, що навіть у кошмарах тебе не переслідувало. Ale тепер переслідує. Поспійні вибухи гранат, нескінченні обстріли з автоматів, а ще осоколки, які загрожують миттєвою смертю. Страх, який вбивав мою беззахисну надію і знищував світлу віру в мирне небо.

Війна увірвалася в наше життя непомітно. Це сталося поступово. Ale наслідками стали загублені життя мільйонів людей. Як? Як це могло статися з нами?

Могло. Цей пригнічений стан війни вже довгий час живе з нами. Він існує як згадка про нашу непевну пасивність. Mi могли змінити все раніше, але просто промовчали. За байдужість треба платити. Ale теперішня ціна вражає масштабністю наших втрат. Людських втрат. Якби раніше спрощував патріотизм, то mi б жили в мірі. Bo патріотизм не вимагає такої значної ціни.

Моя мама ще досі там. Вона залишилась, щоб зібрати документи з усіх установ і остаточно перехідати до... Do поневоленого Криму. Не кращий вибір, ale там у нас — бабуся, і приയмні немає загрози отримати кулю в серце за те, що опинився не там і не у той час.

Мені лише тринадцять, ale я вже знаю, як потрібно пересуватися по квартирі, щоб не впіймати осоколок. I я не жартую, bo ж якби не знала, то б не була у цьому потязі і не тікала б. Xоча втечею це не назовеш, ale все ж бачила більше нагніталась. Dуже часто тато казав, що мама йому непотрібна. Вона плакала і казала: «Як ти так можеш?» Tато мовчав, а

потім знову кричав: «Ти сама винна у всьому. Ty поїхала на Майдан». Його слова звучали як вирок, що зависав у житті нашої сім'ї, вражаючи своєю примітивною несправедливістю. Mama через декілька секунд, знову стримуючи сльози, викрикувала: «A ty сидиш тут, коли виришуються долі нашої Батьківщини». На цьому все стихало, бо тато йшов на балкон. Він палив, дуже багато палив. Mama знову поїхала на Євромайдан, залишивши мене на саму себе. Коли її не було, я морально доросла і починала думати самостійно. Я розуміла, що таке Майдан і що там відбувається. My мама була не просто медсестрою, вона була патріотом, який там захищав країну, відстоюючи інтереси держави.

Kоли мами не було, тато постійно знаходився на роботі. Рідко будучи вдома, він практично не говорив зі мною і навіть не дивився на мене, bo я була схожою на маму. Я її підтримувала. Коли мама приїхала назад, то тато знову почав кричати. Dумаю, це не через маму, а через те, що він випив дуже багато і тепер не міг стримувати себе. Я вже не плакала через їхні сварки, bo знала, що це ненадовго. Mama хотіла розлучення і через те відправила мене до бабусі, щоб я не бачила того всього. Вона навіть забрала мої документи зі школи, bo думала про те, що mi будемо жити в Криму. Я жила у бабусі з дідусем місяць. Кожного дня я спілкувалася з мамою через веб-камеру. Вона часто плакала, bo очі були червоні. Одного разу на її обличчі я помітила синець. Я знала, що це зробив тато. Після Майдану він її не любив і дуже багато пив. I він не винен, що вдраяв її... Винен алкоголь. Коли я була в Криму, тато не телефонував мені. Жодного разу він не поцікавився, як я. Можливо, йому було не до

Друге місце в номінації «Публіцистика» у конкурсі «Ми — діти твої, Україно!» ім. Д. Кононенка виборола 16-річна Анна Цезар з Київщини. Її конкурсний твір — ніби молитва за батька, який захищав наші східні рубежі в зоні АТО. Як повідомила під час вручення їй нагороди Анна, тижнів за два перед її поїздкою до Києва на фінал батько повернувся! Може, й справді допомогли ці хвилюючи переживання й думки, які Анна викладала на папір?

Ось такі твори учасників нашого конкурсу увійдуть до майбутньої книги. Підтримаймо її видання!

ГЕРОЇ ВМОЙ СІМ'Ї

Війна.... Яке страшне слово та які важкі враження від нього... Скільки часу не минало, а відлуння цього слова будуть ятрити душу людини тим болем, який поселила в людині війна. Вже 70 років минуло від тих страшних часів, коли майже увесь світ був вимушений боронити свої країни, домівки, свої сім'ї, своє життя. 70 років... Здавалося б, таке велике число, але насправді цих років дуже мало. Цих років дуже мало для того, щоб забути всі втрати, увесь біль. Шоб забути усі ті страждання, які пережили нащі діди, прадіди. Цього дуже мало для того, щоб змиритися, що поруч немає діуся, до якого можна підійти в будь-яку хвилину, обняти і просто поговорити. Щиро і невимушенено. Цього дуже мало для того, щоб звінкнути, що замість усміхненого обличчя та радісних очей діуся ти зможеш побачити лише холодну споруду з граніту; замість його рук — лише холодні землі на його могилі; замість його теплих слів та широго сміху — гнітуючу тишку кладовища. Для того, щоб з усім цим змириться, мало не тільки цих 70-ти років. Для цього мало цілого життя.

Ви можете подумати, що це черговий текст, написаний звичайною дитиною, який просто сказали таке написати. Але це не так. Я знаю, про що пишу. З самого дитинства я була позбавлена того величезного щастя, яке комусь здається зовсім незначним. Цим щастям є діуся. Діуся, який завжди зустрінє тебе посмішкою, обйме тебе, скаже щось таке, від чого твій настрій одразу покрасить. Діуся, з яким можна погратися, посміятися, просто поговорити чи помовчати. Діуся, який завжди підтримає і ніколи не покине у біді. Я ніколи не знала цього щастя. Мені не пощастило відчути цю радість. Але я не ображаюсь на долю чи на людей. У часі, коли починаю сумувати за діусем, я згадую те, через що його зараз немає поруч. Він пройшов війну, одержав кілька поранень і помер нездадово до моого народження. Він міг віддати своє життя за рідну землю. Він віддано боровся на фронті за свободу нашої країни, мир на землі. Мій діуся виконував обов'язок перед Батьківщиною. Він зінав, за що воює. Він дуже любив свою сім'ю. Любив дружину, хотів повернутися живим та народити дітей. І я горда за свого діуся. Він справжній герой, завдяки якому ми отримали право жити мирно та спокійно. Але все одно той біль, який живе в моєму серці, не вищухне ніколи. Скільки я буду жити, стільки буду пам'ятати про нього, сумувати за ним і переглядати фото, на яких він мені посміхається.

Лише один цей біль може «отрутити» життя людини, постійно нагадуючи про себе. Але зараз в моєму серці ще більший біль. Там виріє вихор почуттів, які я не бажаю никому відчувати: біль, сум, тривога, жаль, скорбота... І всі ці почуття виникли через одну причину — війна. Знову в нашому житті з'явилось це страшне слово. Вже 70 років ми не чули цього слова та мирно жили у своїх домівках, зі своїми рідними. Але знову ця страшна війна втрутилась у мирне життя українців та приреєкла їх на постійні страждання, сльози, біль... І знову я пишу не тому, що мені сказали, а тому, що знаю, що це таке — чекати солдата.

Як і в часі Великої Вітчизняної війни, це страшне слово безпосередньо торкнулося моєї сім'ї. Мій тато, мій любий тато зараз знаходиться в

Член журі конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» ім. Данила Кононенка Ольга Лещенко (ліворуч) вручає нагороду Анні Цезар

зоні бойових дій. Я б хотіла вам трохи про нього розповісти.

Тато ніколи не був тим героєм, про якого складають легенди та балади. Він звичайна людина. Звичайний чоловік, який усе свое життя працював для користі рідної сім'ї. Він завжди робить все для того, щоб міз з мамою жили в радості та спокії. І так дійсно було, поки він був у дома. Мій тато може в будь-якій ситуації знайти влучне слово, підтримати, навіть розвеселити. І для цього йому не треба вигадувати якісь незвичайні жарти чи робити якісь смішні вчинки. Ні... Йому вистачає лише просто подивитися на людину «особливим» поглядом чи сказати звичайні реченні, але іншим голосом, і людина обов'язково засміється. Кожен день нашого життя проходив весело. В наші оселі завжди лунали сміх. Кожен день я не могла дочекатися того часу, коли прийду додому. Вдома ми з татом постійно грали, жартували одне з одним. Мама іноді навіть замислювалася над тим, чи все нормально з нашим психічним станом. Але все було в порядку. Ми лише з татом гралися. Наші ігри завжди були чудовим засобом розслаблення, зняття стресу. Коли поруч був тато, який сміється й жартує, я забувала про все на світі. Для мене у такі моменти існували тільки він. Але ви не подумайте, що мій тато — це людина, яка тільки й вімі, що сміяється та жартує. Ні... Це не так. Він дуже серйозний та відповідальний. Усе своє життя я знала, що поруч зі мною є мій тато, який захищить, підтримає, допоможе. Я знала, що в будь-який момент можу звернутися до нього за допомогою чи за порадою і обов'язково одержу її. Знаєте, ми дуже часто любили просто сидіти та розмовляти. Просто розмовляти. Про все на світі і в той же час ні про що. Ми могли по декілька годин сидіти на одному місці і говорити про самі звичайні речі, про які люди інколи і 5 хвилин поговорити не можуть. А ми говорили. І ми насолоджувались цими розмовами. А зараз мені їх дуже не вистачає. Я з трепетом чекаю кожного його дзвінка, які лунають дуже рідко. Я знаю, що він не може довго говорити, але я хочу лише почути його голос. Ви знаєте, мені його дуже не вистачає. Страшенно не вистачає. До недавнього часу я просто не уявляла свого життя без нього. Я навіть не могла допустити тієї думки, що прийде час і нас розлучить. Але такий час настав. Тепер я розумію, що страшенно сумую за ним. Щоночі він мені сниться, а вдень просто не зникає з думок. Я постійно про нього думаю. Я невинно сильно за ним сумую. Кожна його фотографія нагадує мені про ті часливі дні, коли він був у дома, з нами. Кожне відео, на якому він сміється, причиняє одночасно і біль, і радість. Радість від того, що такі моменти були, а біль від того, що зараз йому рідко доводиться сміятися. І навіть коли він сміється, ми не чуємо цей рідний для нас сміх. Я підтримую його рішення піти захищати свою країну. В такий важкий час лише мужнія, відважна та сильна духом людина здатна на такий вчинок. І мій тато саме такий. Як би нам з мамою не було важко тут, вдома, яому ТАМ набагато важче. Він, як колись і мій діуся, пішов захищати рідну країну, українську націю і свою рідну сім'ю. Він пішов на війну за нас з мамою, і мій його підтримую. Я вірю, що тато ПОВЕРНЕТЬСЯ. Він повинен повернутися. І коли він прийде додому, я

ВІЙНА ОЧИМА ДІТЕЙ

В актовій залі церкви Священому-ченика Йосафата м. Червонограда відбулися презентація збірки дитячих віршів «Україна у війні», присвяченої подіям на сході України, войнам — учасникам АТО, і нагородження переможців — кращих юніх поетів. Її авторами стали учні місцевих шкіл. Ініціатором видання та упорядником виступив депутат Львівської обласної ради Михайло Нисковуз. А добирали вірші до друку вчителі-філологи.

Дата презентації вибрана не випадково. 22 травня — День Героїв України. І хоч не всі ті, що тримали і тримають зброю в руках, стоять на захисті Вітчизни, не всі ті, хто поклав голову за нашу державу, удостоїлися цього звання, але так чи інакше, вони — наши Герої!

Знаменно, що 22 травня — це ще й день перепоховання на Чернечій горі Тараса Шевченка — найвидатнішого українського емігранта, — згодом назначила у виступі науковець Ірина Фаріон.

Війна очима дітей, емоції, перевживання — все це образно відобразилося у поетичному слові, хвилюючих, зворушливих рядках юніх авторів (а їх у збірці — 62). «Власне ця книжка, — пише у передмові політолог-міжнародник Тарас Стадоруб, — саме юніми дитячими віршами покликана попередити грядущий армагедон для матеріально здичавілої убогої української душі. Покликана страсти українське сумління та історичну пам'ять, щоб дух козаків великий воскрес знову серед мечів». Гortaючи сторінки збірки, вчитуючись у вірші, вражається відвертістю, ширістю думок школярів:

«Як плаче дощ журливо...
Так у душі моїй

Біль за Україну мілу,

За те, що важко їй...» (Аліна Лаба, школа №1).

«Що за правда така є?

Брат на брата іде...» (Тетяна Ратушинська, школа №7).

І все ж у більшості віршів пафосний мотив і гасло: «Пам'ятаймо — Герої не вмирають!» (Юлія Таточенко, школа №14).

Обдаровану юнь, батьків вітали в актовій залі парафіяни греко-католицького храму, члени осередку ВГО «Сокіл». А почалося все з хвилини мовчання, якою віддали шану полеглим українським бійцям в зоні АТО, і молебню, який відправив о. Мирослав Банах. Звертаючись до присутніх, він закликав зберігати українську мову і культуру. І цей заклик звернено не тільки до дітей, а, насамперед, до батьків. У виступі навів аналогії між минулім і сучасністю.

«Як нагороду, вони отримали суveniri, книги й збірку «Україна у війні» з власними віршами — найкращий подарунок для всіх авторів, що взяли участь у конкурсі. Але дай Бог, щоб війна закінчилася!

— Війна на Сході України — це війна не за окрему територію, — сказав духовний отець, — а війна проти всього українського. Рано чи пізно ми відновимо свої кордони, збережемо той спадок, який дістався нам від дідів-прадідів.

Роль добровольчих батальйонів у протистоянні російському агресору проаналізував у своєму виступі учасник АТО, боець-доброволець Михайло Нисковуз. Також подякував усім, хто долучився до написання і видання збірки, допоміг в організації заходу — школярам, учителям, міському відділу освіти, членам осередку ВГО «Сокіл» та ВО «Свобода».

На високому патріотизмі і духовності української молоді (щастя, що не втрачає її) наголосила у промові методист ІМЦО Любов Хляк.

Поміж виступами, промовами юні автори читали на сцені свої вірші, а їх і всіх присутніх у залі вітали піснями Яна Снітур і Світлана Зарична.

— Війна, яка триває з Росією, — висловила думку доктор філології, доцент НУ «Львівська політехніка» Ірина Фаріон, — розпочалася ще з 1654 року. Не про мирні угоди з російським агресором ми повинні думати, бо з них і так толку не буде, про це добре знає уесь світ, але чомусь часто мовчить, а про обороноздатність нашої армії, більше дібати про українське військо.

Для нагородження вона обрала тринацяті авторів. (Скажіть, що це нещасливе число!). Юні поети виходили на сцену і зачитували свої вірші. А якщо хтось і не зміг прибути на урочистість, то Ірина Фаріон сама зачитувала твори.

— Не можу стриматись від позитивних емоцій, порадіти за юні обдарування, — прокоментувала мовознавець.

Отож переможцями стали: Дмитро Пеліп, Христина Пістун (гімназія), Тимофій Михалець, Наталія Кривицька (школа №5), Анна Димитрук (школа №3), Олена Кайсім (школа №10), Валерія Василишин, Уляна Фесина (школа №2), Ольга Гура (школа №13), Тетяна Коляда (школа №8), Надія Конончук (школа №7) і також відзначено колективний вірш десятикласників школи №14.

Як нагороду, вони отримали суveniri, книги й збірку «Україна у війні» з власними віршами — найкращий подарунок для всіх авторів, що взяли участь у конкурсі. Але дай Бог, щоб війна закінчилася!

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

Львівська область

ТИМ ЧАСОМ... За період бойових дій в Донецькій області загинуло 50 дітей, 138 отримали поранення, 20 неповнолітніх через обстріли залишилися сиротами. Про це повідомляє Відділ комунікації Головного управління Нацполіції у Донецькій області.

Як повідомив на конференції з питань безпеки дітей в зоні бойових дій начальник Донецького обласного главку поліції В'ячеслав Аброськін, всього на підконтрольній території проживає 312 тис. дітей — це майже половина всіх дітей, які жили в Донецькій області до війни. Кожна п'ята дитина — переселенець, в результаті терористичної агресії рідні домівки втратили 69 тис. дітей.

Досі обстрілу бойовиків піддаються Мар'їнка, Авдіївка, Красногорівка, Гранітне та інші. У безпосередній близькості від лінії розмежування продовжують працювати 37 шкіл, в яких навчаються 6,5 тис. дітей.

У зв'язку з ушкодженнями і

КУЛЬТУРА НАРОДІВ КРИМУ – В МАТРИЦІ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

На завершальний етап вийшла реалізація проекту «Енциклопедія народів Криму». Розпочата при підтримці громадської організації «Товариство «Знання» 1 серпня 2015 року, вона повинна, як у казці «Дванадцять місяців», пройти до 1 серпня наступного року всі стадії від зародження книги до друкованого варіанту.

Позаду – три чверті відведеного часу, і матриця енциклопедії кожного дня заповнюється новими інформаційними матеріалами про національні групи населення півострова. Скільки їх уже набуло за кінченого вигляду в електронному форматі? Кому потрібна допомога в зборі та оформленні відомостей? Відповіді на ці та інші питання робочого процесу обговорили учасники науково-практичної конференції, що відбулася в Кримській республіканській універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка.

Керівник проекту – доктор філософських наук, професор, декан філософського факультету Таврійської академії Кримського федераційного університету ім. В. Вернадського Олег Габріелян, який очолив редакційну раду енциклопедії після того, як пішов з життя її перший голова – доктор історичних наук, професор Юрій Катунін, проінформував, що до створення книги в останні десятки місяців підключились провідні науковці та краєзнавці. Об'єднали свої зусилля в цій роботі міністерства освіти і науки, культури Криму, Держкомітет у справах міжнаціональних відносин і депортованих громадян, міжнародна громадська організація з розвитку культури і науки «Міжнародна академія духовних наук», викладачі, аспіранти і студенти філософського факультету. Їх результатом стали підготовані десятки статей, підібрані сотні фотографій. І хоч 90 відсотків авторів – викладачі університету, створюється, за словами О. Габріеляна, не виключно науковий, а соціально значущий для всього кримського суспільства продукт.

Тобто, отакого неподобства в «матриці» Криму більше вже не буде?

ктів зокрема, приміром, національних костюмів українців, традицій російської сім'ї.

У вступній статті її автори – кандидат історичних наук Олександр Герцен і кандидат філософських наук, голова Громадської ради з національно-культурних відносин Криму Микола Кузьмін здійснили аналіз історичного ракурсу багатонаціонального складу населення та етнокультурної практики на півострові. Однак у подальшому викладі відомостей акцент зроблено не на тому, хто перший поселився на кримській землі. Відомо, що століття налічує історія кримських греків, татар та багатьох інших наро-

дів. Їхня поява на півострові, безумовно, вказується в підготовленому матеріалі.

- Однак набагато важливіші для нас є показ результатів перебування народів не як прибульців, а тих, що живуть на півострові, особливостей прояву їхньої культури, – говорить голова редакційної колегії енциклопедії – доктор філософських наук, професор, заступник декана філософського факультету з науки і міжнародної діяльності Ольга Грива.

Вона написала дві статті про росіян у Криму: одну – в співавторстві з кандидатом історичних наук Оленою Пащенкою, другу – з кандидатом філософських наук, президентом Міжнародної академії духовних наук Ларисою Безукладовою. Цей блок інформації та фотоілюстрації вже розміщений в електронному форматі енциклопедії і, за словами заступника Російської громади Криму, депутата Держради Криму Олексія Жіліна, схвалений її членами до друку.

У такій же співдужності авторів з національно-культурними організаціями йде робота над іншими сторінками майбутньої книги. Про висвітлення в ній української культури Криму розповіла на конференції кандидат історичних наук Любов Григор'єва, кримськотатарської – кандидат історичних наук Зарема Хайредінова, німецької – кандидат культурології Юлія Норманська.

Досліджував історію та культуру кримських греків аспірант Олексій Скрябін, корейців – студентка другого курсу Олена Скліпіс. Її однокурсник Максим Нирков – автор статті про осетинів. Крім цього, він відповідає за технічну частину проекту. Розміщені ним на сайті електронні версії статей вже сьогодні можна читати, аналізувати, використовувати в освітньому процесі та дослідженнях. В липні енциклопедія вийде в друкованому варіанті. І колектив авторів сподівається, що вона не тільки задовольнить допитливість читачів, а буде затребуваною і корисною в розвитку діалогу культур, забезпеченні міжнаціональної єдності та національної безпеки в кримському регіоні, наповнить життя людей новими культурними смислами.

Ірина ЛІСНЕНКО
м. Сімферополь

ВІРШ «У ТЕМУ»:

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

* * *

Не маю зла до жодного народу.
До жодного народу в світі
зла не маю.
Чому ж тоді все важкає мені
На світі жити в множині духовній?
Тоді від чого ж якось так мені стає,
Неначе я у чомусь завинився
Перед своїм народом немаленьким,
Я завинив, бо не доніс чогось,
Чогось такого необідного, одного,
Що міг нести один лиш тільки я...
Чи, може, це шмат хліба, того хліба,
Що єсть душа із першим молоком,
А потім дивиться на світ
очима правди
І, незламана, з незламним хребтом,

Живе і множить правду і добро
У себе в білій хаті і планеті?..
Чи, може, сам невипростаний я,
Не маю мужності
і того духу в слові,
Що пропікає світ і все на світі
І стверджує і волю, і любов?!!
Я точно знаю,
Звідкіль взялось в мені це почуття:
Воно від космосу...
Воно від космосу, бо стало
Усе видніше в серці й голові,

Все збільшилось,
згострішало від міті,
Як випростали небо кораблі...
Мабуть, тому й таке чуття у мене,
Що, ідучи з віків, чогось одного,
Найнеобіднішого, не доніс я, ні!
Саме чого? – здоров'я, миру, щастя?..
А зрілість кладе руку на плече...

1965 р.

М. Вінграновський розповідав Л. Талалаєві про різні редакції деяких своїх творів, наприклад, про варіанти вірша «Не маю зла до жодного народу», який, за свідченням Л. Талалаєв, «мав такий початок:

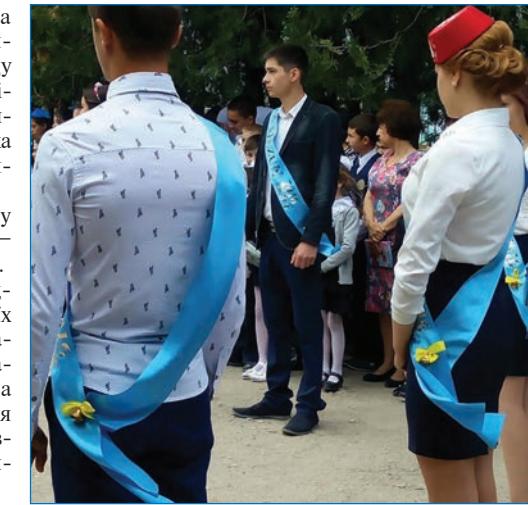
Чи, може, я не маю ні народу,
Ні мови, ні свободи, ні життя,
І, як собака за чужинським возом,
Плетеся собі вдоволений шматком,
Що кинуть з воза?..

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятирічно виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «KC»

ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культу-
рологічні видання ДП «Національне газетно-журналне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nnu.kultura@gmail.com**

В БАХЧИСАРАЇ ПРОЛУНАВ «СИНЬО-ЖОВТИЙ» ОСТАННІЙ ДЗВОНІК

Донька заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу Айше Умерова опублікувала фотографії зі свята останнього дзвоника у кримському Бахчисараї у Facebook.

ВЕРХОВНА РАДА ВИЗНАЧИЛА ПРОПОРЦІЇ

Верховна Рада внесла зміни до закону «Про телебачення і радіомовлення» щодо визначення передач європейського виробництва. Як повідомляє кореспондент «Укрінформу», відповідне рішення підтримали 229 народні депутатів.

Згідно із законом телевізійні ліцензіати (крім супутникового мовлення) у проміжках часу між 07.00 та 23.00 мусять дотримуватися таких пропорцій між українськими та іноземними передачами: передачі європейського виробництва, а також США та Канади мають становити не менше 70 відсотків загального тижневого обсягу мовлення, у тому числі не менше 50 відсотків загального тижневого обсягу мовлення – передачі українського виробництва. У радіопрограмах музичні твори українських авторів і виконавців мають становити не менше 50 відсотків загального тижневого обсягу мовлення.

Передачею європейського виробництва вважається передача, створена однією або декількома юридичними особами – резидентами держав, що ратифікували Європейську конвенцію про транскордонне телебачення.

До передач європейського виробництва також належать передачі, виготовлені на замовлення юридичних осіб – резидентів держав, що ратифікували Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, за умови, що безпосереднім виробником таких передач також є особи – резиденти таких держав. У разі ж, якщо передача створена на замовлення або за участю однієї або декількох юридичних осіб – резидентів держав, визнаної Верховною Радою державою-агресором та/або державою-окупантом, така передача не може вважатися передачею європейського чи українського виробництва.

НАЙКРАЩИЙ СЦЕНАРІЙ – УКРАЇНСЬКИЙ!

Українка Марися Нікітюк стала переможницею церемонії 10-ї сесії ScripTeast Award за кращий сценарій під назвою «Коли падають дерева», що пройшла у рамках 69-го Каніського фестивалю. Про це повідомляє власний кореспондент «Укрінформу» у Франції.

«Цьогорічна нагорода імені Кшиштофа Кешльовського ScripTeast присуджується сценарію з наймовірнім кінематографічним потенціалом. П'янка сувітів персонажів та наративів, зіткнені, щоб створити надзвичайний світ – водночас страшний, чарівний, чуттєвий та захопливий, і завжди дуже справжній. Письменниця уявила близьку грас на сторінках сценарію і мі з нетерпінням чекаємо екранного втілення цього авторського бачення», – йдеється офіційний заяві консультативної ради нагороди.

Крім поченосні відзнаки, сценарій Марисі Нікітюк «Коли падають дерева» також отримав 10 тисяч євро на подальше виробництво фільму, початок зйомок якого заплановано на серпень цього року.

